

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

20
ДИНАРА
1952



Година XXI — Број 412
Субота, 21 новембар 1959

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

ФЛАШ ГОРДОН

ЗАРКОВЕ, ХОЋЕМО ЛИ ИКАД ПОНОВО ВИДЕТИ ФЛАША?

ЗНАМ ЗАШТО МИ НЕ ОДГОВАРАТЕ...

ЗБОГ ТОГА ШТО ЗНАТЕ... ДА ЈЕ ФЛАШ... ОТИШАО ЗАУВЕК!

ЗБОГОМ, ЗЕМЉО! МОЖДА СЕ НИКАД ВИШЕ НЕКУ ВРАТИТИ!

ЈЕДИНИ НАЧИН ДА ОНЕ КОЈЕ ВОЛИМ ЗАШТИТИМ ОД СВОЈЕ РАЗОРНЕ СНАГЕ ЈЕСТЕ ДА ПОСТА- НЕМ ЧОВЕК БЕЗ ПЛА- НЕТЕ!

КАД БУДЕМ ПОВУ- КАО ОВУ РУЧИЦУ ЗА ИЗБАЦИВАЊЕ, МОЈА РАКЕТА-ДОМ БИЋЕ ИЗБАЧЕНА У СВОЈУ ОРБИТУ... ДА ЗАУВЕК КРУ- ЖИ У СВЕМИРУ!

ПРЕТИ СУ МИ ОБАМРИ... НЕКЕ ДА ПОВУКУ РУЧИЦУ...

ДЛИ... МО- РАМ НАТЕ- РАТИ СЕБЕ ДА ТО УЛИ- НИМ...

УСПЕЛО ЈЕ... ПРОГНАО САМ СЕБЕ У СВЕМИР... ЗА- ЧИТАВ ПРЕОСТА- ЛИ ЖИВОТ!

РАКЕТА НО- САЧ КОЈА МЕ ЈЕ ОВАМО ДОНЕЛА ЕКСПЛОДИРАЋЕ СИМ СЕ ОД НЕ ДО- ВОЈНО УДАЉИМ ДА НЕ БИ ОШТЕТИЛА... ХЕЈ!

ТА ЛЕТЕКА ТЕМПИРА- НА БОМБА СКРЕЊУЛА ЈЕ СА СВОЈЕ ОРБИ- ТЕ! ШТА ЛИ ТО НИДЕ У РЕДУ?

ОХ... ОНА ИДЕ ПРА- ВО НА МЕНЕ!

НАСТАВИЋЕ СЕ

У ОВОМ БРОЈУ:

- ДАНИЛ
- ДВА ЖИВОТА ЈЕДНОГ ЛЕОПАРДА
- ПЛАНИНА КОЈА СЕ КРЕЋЕ

СТРИПОВИ:
Бајка о цару Салтану, Паја, Мики, Бим и Бум, Флаш Гордон, Чар- дак ни на небу ни на земљи, Ирска бајка и Сима Зима.

ПОСЛЕ 40 ГОДИНА

Једна жена из Вицезане у Италији примила је недавно писмо свог мужа које је он послао са фронта још у време Првог светског рата 1918 године. Поред овог писма жени је послато још једно из Бокона у коме се објашњава да је оно ту пронађено и на који начин.

Пошто је писац писма са фронта умро пре осам година, прочитати су га само жена и деца — они којима је оно и било намењено.

НАПРЕДОВАЊЕ У СЛУЖБИ БЕЗАНУ ЗА ТЕЖИНУ

Вашингтонски чувари безбедности незадовољни су својим полицијцима јер су, како они кажу, сувише упадљиви — и високи и крупни. Четворо од сваке десеторице примили су писма у којима им се препоручује да по сваку цену ослабе, ако желе да остану и даље напредују у служби.

И ЊИХОВ ПРОБЛЕМ

Проблем омладине у исто време је и проблем родитеља — дошли су до закључка у Шведској. Показало се да многи родитељи нису свесни колика одговорност лежи на њима као васпитачима. Зато су образовани педагошки курсеви које ће морати да посећују сви родитељи разудане деце.

ДОБРА ИДЕЈА

У „Природњачком музеју“ у Њујорку приређена је занимљива изложба. Пошто је примећено да неупућени посетиоци најчешће застају пред мање важним предметима а значајни и ретки примерци им остају незапажени, управа музеја је приредила изложбу фотографија које претстављају експонате вредне свачије пажње али мало запажене. Испод фотографија се налази објашњење у коме се делу музеја налази фотографисани предмет и зашто је важан па се препоручује посетиоцима да га разгледају.

Поред осталих изложена је једна фотографија испуњене птице додо, ухваћене пред крај 17 столећа на острву Реинион, која је изумрла. Ту су окамењени отисци табана једног диносауруса, календар израђен у слоновачи, јединствени примерак ескимске резбарије са Алеутских Острва и један испуњени припитомљени мајмун који се најдуже од свих других мајмуна возио на трициклу у америчким циркусима.

Језеро Ајмониа — или Хиамони, како га називају Семиноле Индијанци, налази се на 36 километара северно од Таласија у Флориди, јединог упоришта Јужне армије које нису покорила снага Федерације за време америчког грађанског рата. У области где многе реке и потоци изненада пониру, и ово језеро ишчезава и поново се појављује.

Ајмониа језеро, уртано је у мапама израђеним 1778 и 1823 године, и до 1910 о њему се није много писало. А онда се десило чудо. Једног мајског јутра када је неки стари насељеник дошао на језеро ради пецања уместо бистре воде шеснаест километара дугог језера угледао је готово осушену мочвару! Тридесет квадратних миља прерије, која је догле била под водом, некто се сада под врелим флоридским сунцем. Шта се десило?

Сензационална вест се прочула брзином пожара. А чудним причама о тајанственом нестанку језера није било краја. Према једној верзији, неколико су селских породица пробудено је у току ноћи јаким буком, која се претворила у заглушујућу тугу.

Следећег јутра, дошли су многи људи да се увере у оно што је стари насељеник причао и нашли — блатнаву пиштољину, насукане чамце и

ЈЕЗЕРО

које ишчезава и поново се рађа



ЈЕЗЕРО АЈМОНИА У ФЛОРИДИ, ДУГО 16 КИЛОМЕТАРА, ФОТОГРАФИСАНО 18 ДЕЦЕМБРА 1933 ГОДИНЕ.



ИСТО „ЈЕЗЕРО“ ФОТОГРАФИСАНО ЈЕ СА ИСТОГ МЕСТА У НОВЕМБРУ 1934 ГОДИНЕ, ПОСЛЕ ЈЕДНОГ ОД ВИШЕ ЊЕГОВИХ МИСТЕРИОЗНИХ НЕСТАНАКА.

хиљаде мртвих риба. Дивног језера које је, поред осталог, било извор хране, нестало је заувек. Тако су бар мислили.

Али, неким чудом, језеро је почело да се пуни и вода је убрзо достигла своју нормалну висину. Сви су опет били срећни, и ловци, риболовци и излетници, док 1917 године, оно није поново ишчезло. Од 1910 године Ајмониа језеро нестало је више пута, а последњи пут 1946 године.

У овој области има још неколико других, мањих језера, која такође повремено ишчезавају, али не одједном, већ у току неколико дана или недеља. Ова периодична језера, у већини случајева, пуне се савим полако — падавинама. Нека остају, ако нема киша, сува више година.

Једно од њих, језеро Џексон, такође је ишчезло почетком овог века, а први пут 1837 године. У вези са овако природним нестанком језера, река и потока у овој су области код сујевног народа почеле да круже и бесмислене вести да у неким још непронађеним рупама нестају и људи, мазге, па чак и земља.

Уствари, све су то обичне, али занимљиве, појаве на земљи. Сличних има и у другим крајевима света па и у нашој земљи (Попово Поље) а настају услед порозности гла, великих падавина и сличног.

РАЗНИ КЛУБОВИ

Познато је да су Енглези ћуљиви људи. Да би их покренули и олакшали им ступање у разговор нарочито за време путовања, неки људи из Лештворта основали су клуб „за разговор“. Правила клуба налажу члановима обавезно упознавање за време вожње, а да би се међусобно распознавали добили су специјалне ознаке што ће упутити да се једни другима несметано обраћају. Време приликом вожње брже ће им тако пролазити.

ЗА КОГА ЗВОНА ЗВОНЕ

У последње време чују се све више оптужбе на рачун Биг-Бена чувеног часовника у Лондону. Буне се углавном они који станују у непосредној близини и траже да се његово откуцавање утиша од поноћи до 6 часова ујутру, како би несметано могли да спавају. Створен је због овога један специјални одбор који ће испитати ствар и вероватно нешто предузети.

КРАТКИ И ДУГАЧКИ

Најмањи играч у омладинском фудбалском тиму у америчком граду Линколну зове се Џо Шорт (Џо Кратки) који је висок свега 1,45 метар, а највиши Реј Лонг (Реј Дугачки) чија је висина 1,88.

ПЕРУАНСКО ЗЛАТО

Перуанско злато, које је било узрок толике похлепе и толиких крвавих ратова, није ништа изгубило од своје чари. Поред његове стварне вредности, као метала, њему се додаје уметничка вредност коју су удахнуле старе културе. Чувени „Музеј о човеку“, у Паризу, располаже великом збирком украсних предмета из претколумбовске епохе, али се она не показује посетиоцима. Недавно, пошто су пристигле неке нове драгоцености, управа музеја је одабрала 30 украсних предмета у злату, најстаријих и најлепших што их има из Перуа, и изложила их у специјално украсеним стакленим орманима. Тако се тек недавно публици указала ретка прилика да види мале фигуре које претстављају божанства, украсе за нос и уши, мале животиње: жабе, птице и четворноге животиње, начињене у злату са изванредним познавањем заната и перуанских стилова.

Ripley's - Веровалти или не!

НАЈЧУДНИЈА ТРАГЕДИЈА НА МОРУ
БРОД „КОМЕРС“ УМИРАО JE 15 * 1844 ГОДИНЕ ИСПРЕД ЛУКЕ ТРУПО (САД) ПО ЛЕПОМ ВРЕМЕНУ - А СУТРАДАН ЧИТАВА ЊЕГОВА ПОСАДА ОД 9 ПРОФЕСИОНАЛНИХ РИБАРА JE НЕСТАЛА! ТОКОМ ОЛЕДЕЉЕ 3 СЕДИМЦЕ МОРЕ JE ПОСТЕПЕНО ИЗБАЦИВАЛО ЊИХОВА ТЕЛА НА ОБАЛУ, ПОНЕКАД, ЧАК И 45 КИЛОМЕТАРА ДАЛЕКО ОД ТРУПО-А. СВИХ 9 РИБАРА БИЛИ СУ ИЗВРШНИ ПЛИВАЦИ И ТАЈНА ЊИХОВЕ СМРТИ НИКАД НИЈЕ РАСВЕЉЕНА.

ВУЛКАН КОЈИ ИЗБАЦИЈЕ ДРАГО КАМЕЊЕ
У ЛАВИ ВУЛКАНА-ЛЕУЗЕР У ИНДО-НЕЗИЈИ ИМА ДРАГОГ КАМЕЊА

ДОМОРОЦИ ИЗ ОБЛАСТИ
ТРАВАНКОРЕ, У ИНДИЈИ, КОЈИ МОРАЈУ ДА СЕ ПОДАВЕ ПРЕД СВОЈИМ РАЦИОМ БЕЗУДУ ОКО ГЛАВЕ ОВАКАВ РУБАЦ ВЕРУЈУ ДА КЕ ИМ СЕ ОНДА ИСПУНИТИ СВАКА МОЛБА.

ЏОН КОНВЕЗ
ИЗ ОМАХЕ (САД) МОЖЕ ДА ИЗДУВА СВА ДУВАН ИЗ ЦИГАРЕТЕ И ДА МУ МЕЂУ УСНАМА ОСТАНЕ ПОТПУНО НЕОШТЕКЕН ПАПИР.

ЈЕДНА СВЕТИЉКА СТАЛНО ГОРИ ПОРЕД КРАЉЕВЕКОГ КАМЕНОГ ЛЕЖАЈА У ПАЛАТИ ЕРАНДЖЕЛ, У ИНДИЈИ, ОТКАКО СЕ ЈЕДАН МАХАРАѢА КОЈИ СЕ НА ЊЕМУ СПАВАО ТАЈАНСТВЕНО НЕГТАО ПРЕ 350 ГОДИНА.

ЖУТЕ
КАНАРИНКЕ АКО СЕ ХРАНЕ ПАПРИКОМ МОГУ ДА ПОСТАЈУ ЦРВЕНКАСТЕ

МУЗИКА КАО СТРАШИЛО

У Индокини сељаци морају да воде борбу против ројева птица које налећу на пиринчана поља. У време када сазрева пиринчак оне су у стању да преполове летину.

Припадници племена Монс довијају се на све могуће начине да растерају птице. Тако су измислили „страшила“ која се крећу под дејством ветра или воде, а употребљавају и чертаљке.

Племе Седанги помоћу музике растерује птице. Инстру-



мент — назван танг — направљен је од бамбусових палица, које су обешене о врлице. Под притиском текуће воде оне ударају једна о другу и изазивају тонове. Сам инструмент је тако направљен да личи на ксилофон. Седанги су у стању не само да регулишу тонове већ и ритам.

Висина тона зависи од положаја бамбусових палица у води и дужине конца о коме висе. Сваки инструмент има од 20 до 120 палица. Танг одаје тонове веома пријатне за људско уво али их птице не подносе.

КАКВО ЋЕ БИТИ ПОВРЋЕ НА МЕСЕЦУ?

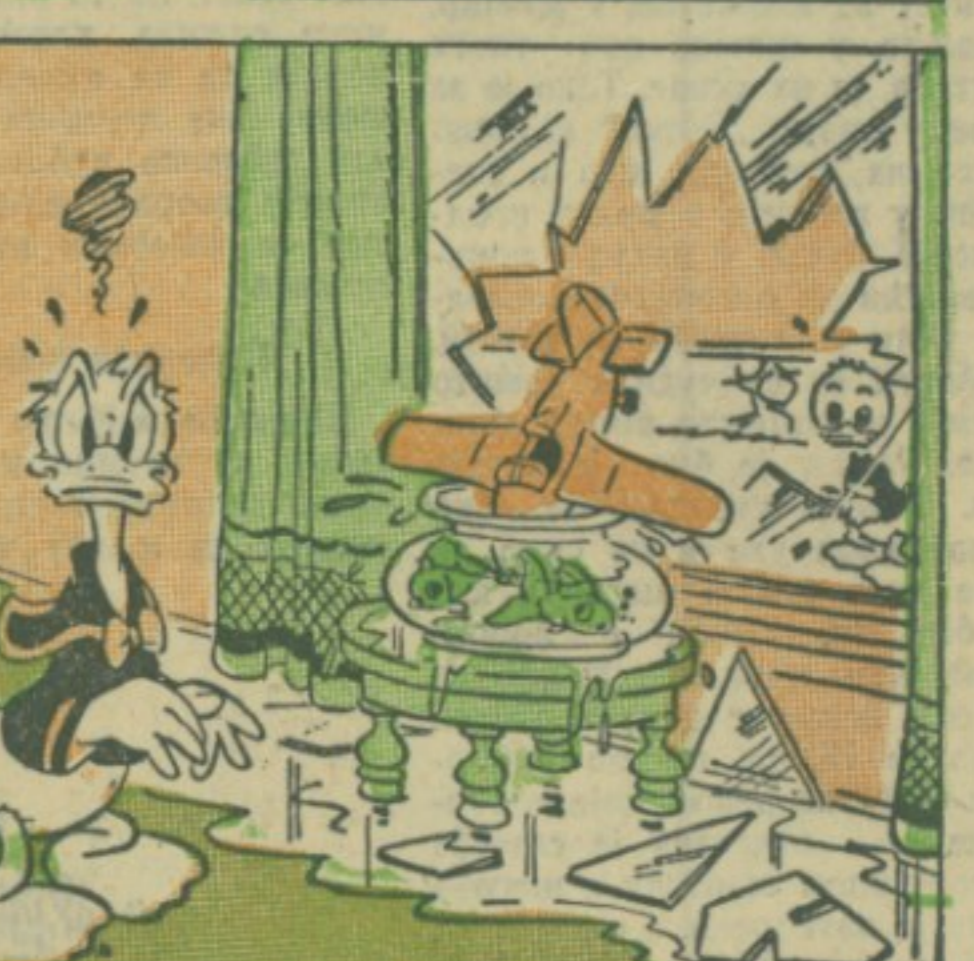
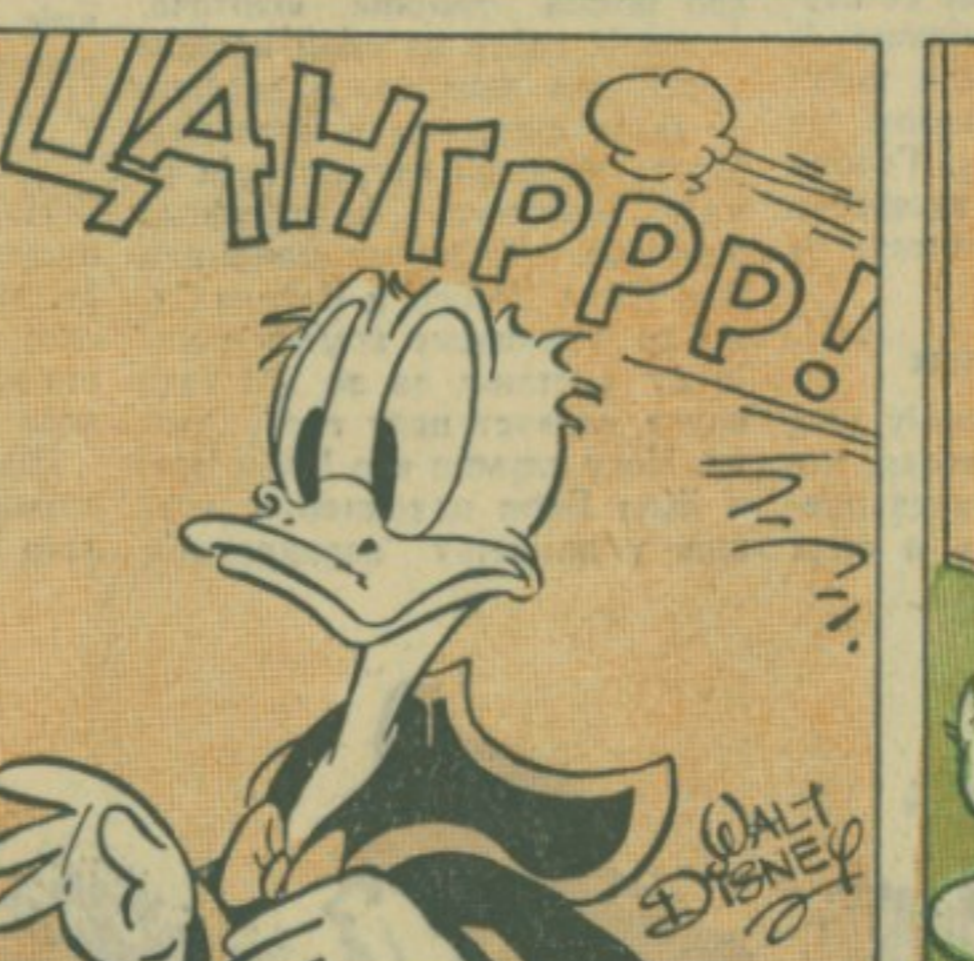
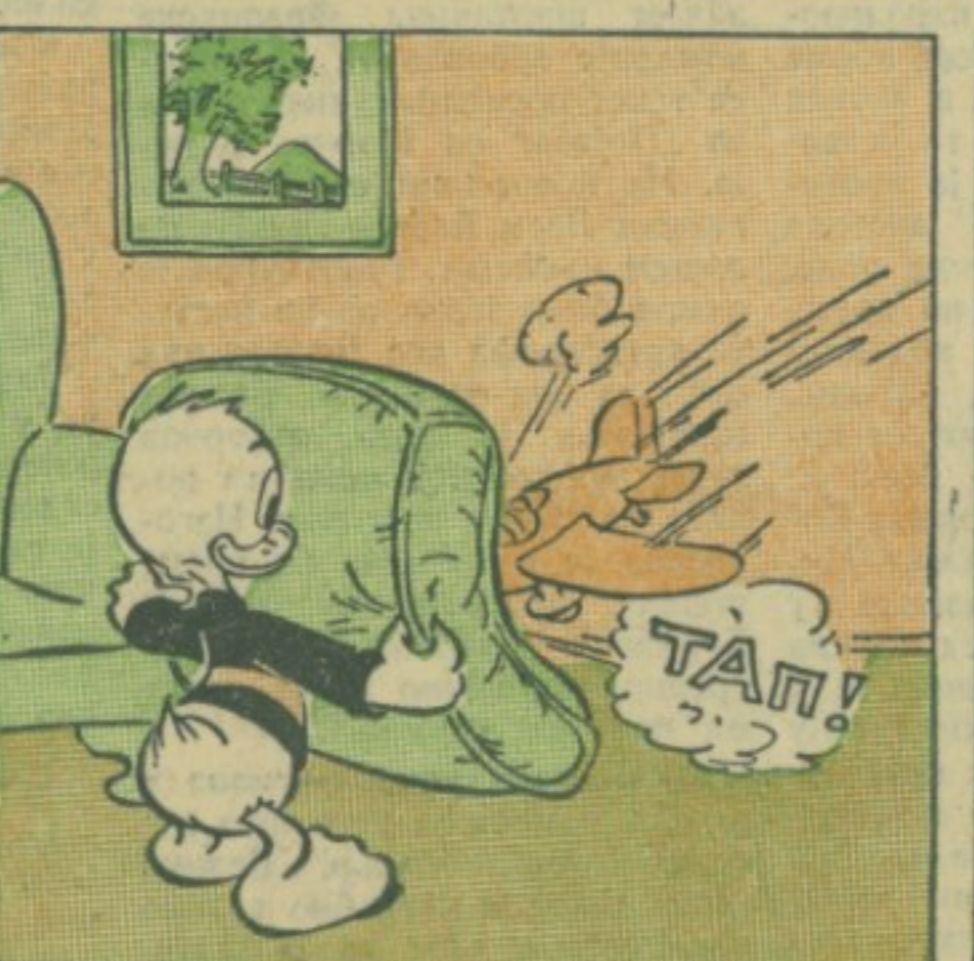
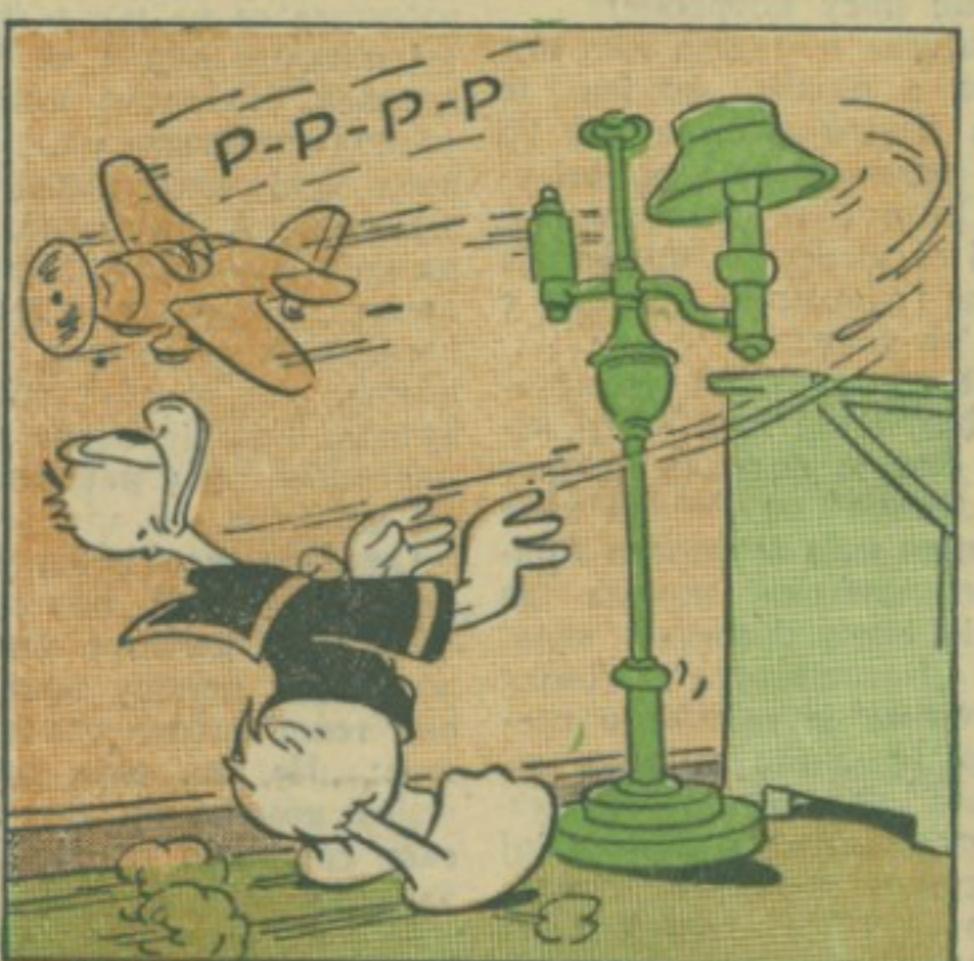
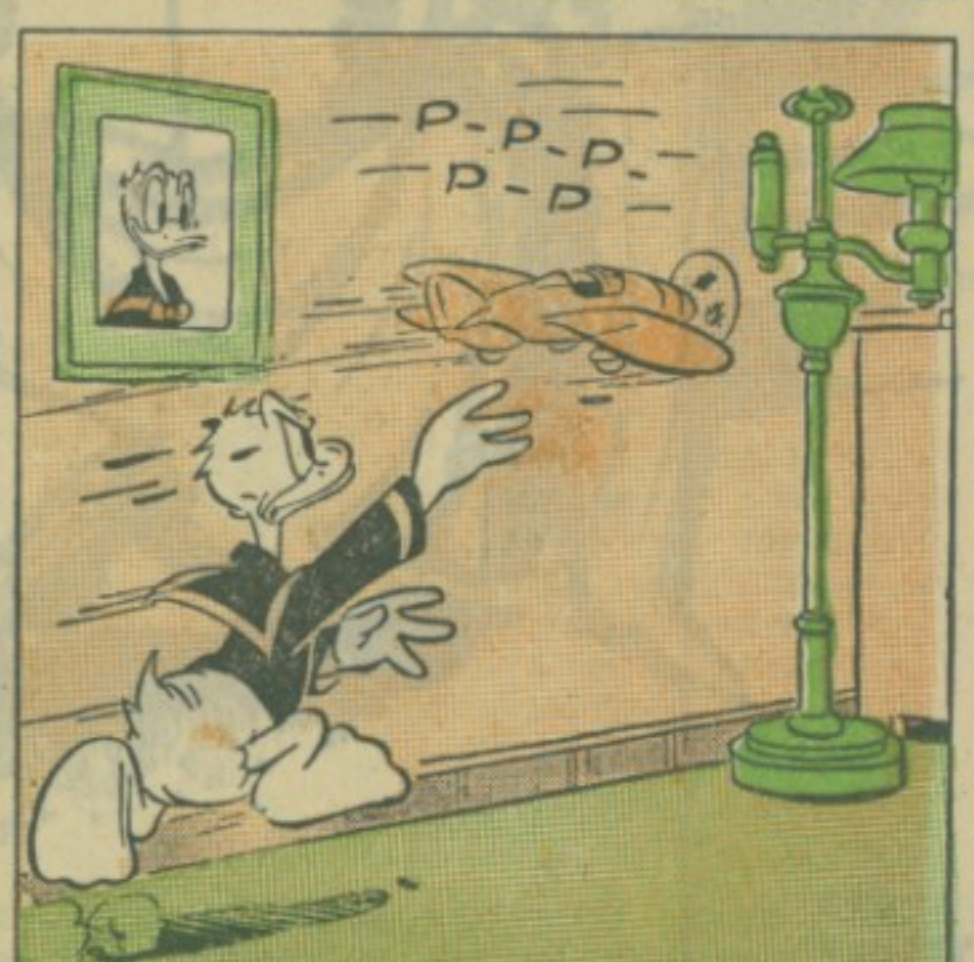
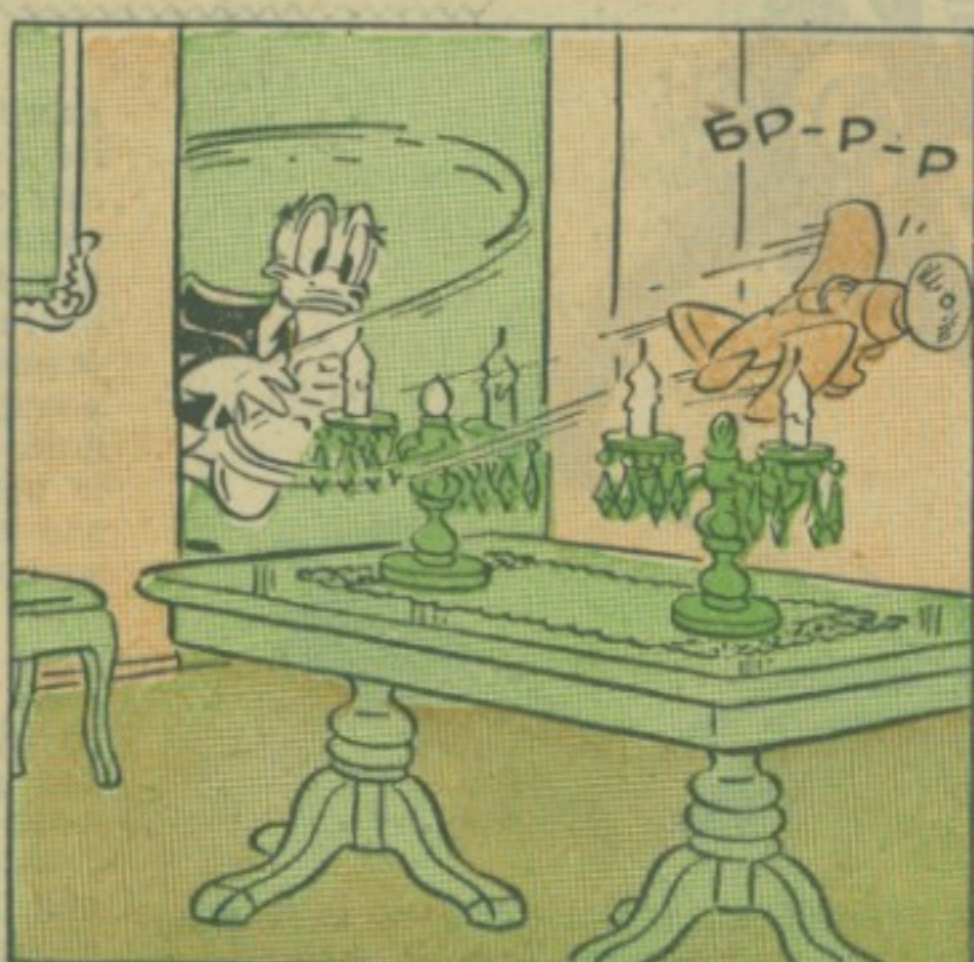
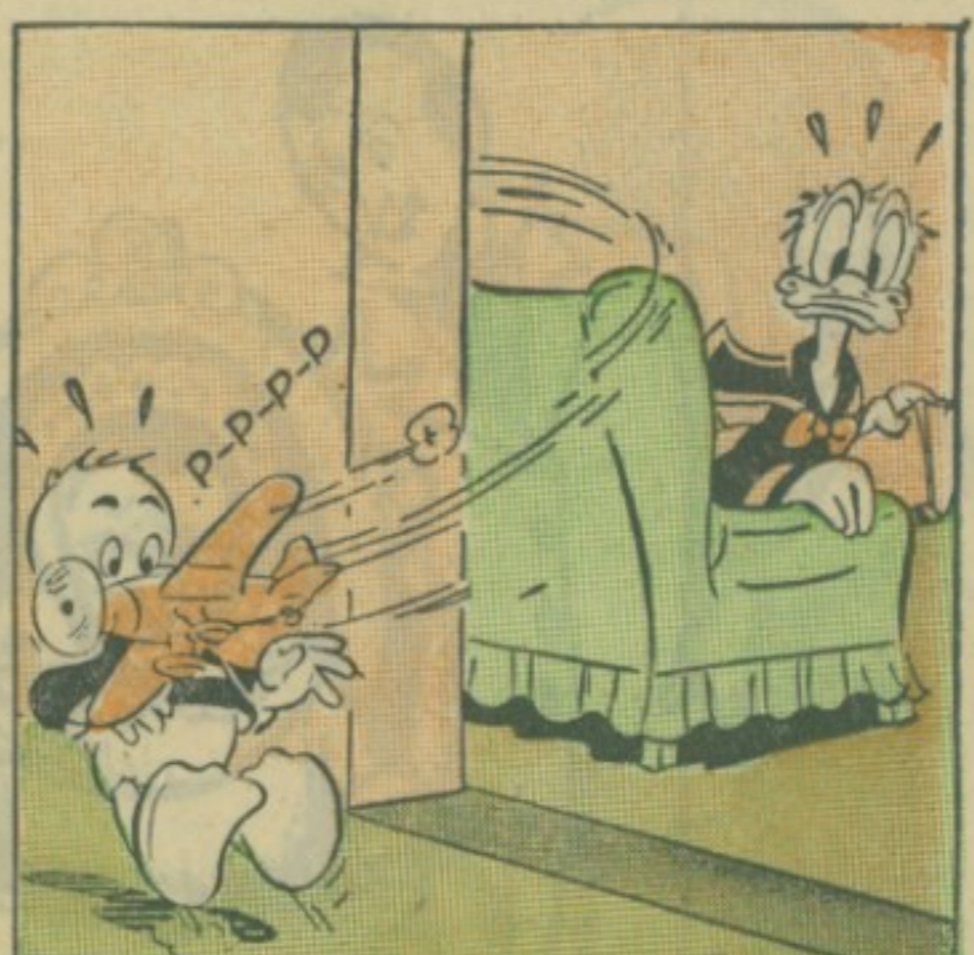
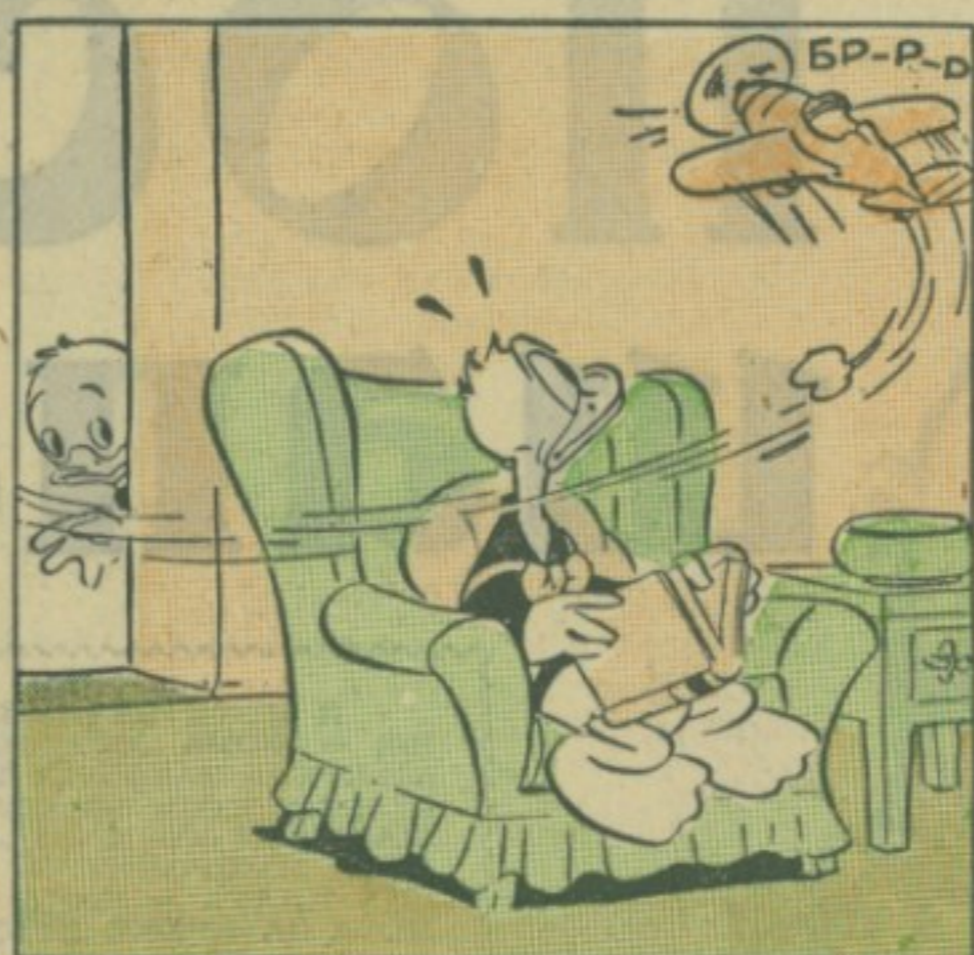
Семке разних врста поврћа биле су специјално спаковане и послате у балонима до висине од преко 30.000 метара где су изложене смртоносном космичком зрачењу. По повратку засејане су специјалне „месечеве башти“ где се посматра њихово раширење и утврђују отступања. Када човек доспе на Месец или другу планету доћи ће можда у ситуацију да се храни поврћем одгајеним у првој месчевој башти. Зато је боље већ сада испитати те могућности.

ДЕСИЛО СЕ...

па огради једног фудбалског игралишта у Доњој Аустрији, виси једна врећа са песком и на њој пише: „Пријатељи спорта, оставите на миру играче и судију. Искалите свој бес на овој врећи!“



тељи спорта, оставите на миру играче и судију. Искалите свој бес на овој врећи!



Траже се проналазачи

У веку открића, кад се у свим областима науке свакодневно долази до нових проналазака, није искључено да ће се чак расписивати конкурси за нове изуме, као што их већ има за драму и роман. Један западноевропски часопис недавно је писао о том проблему. Из неколико извештаја примера види се о чему се на западном делу наше лопте свега и шта би они волели да пронађу.

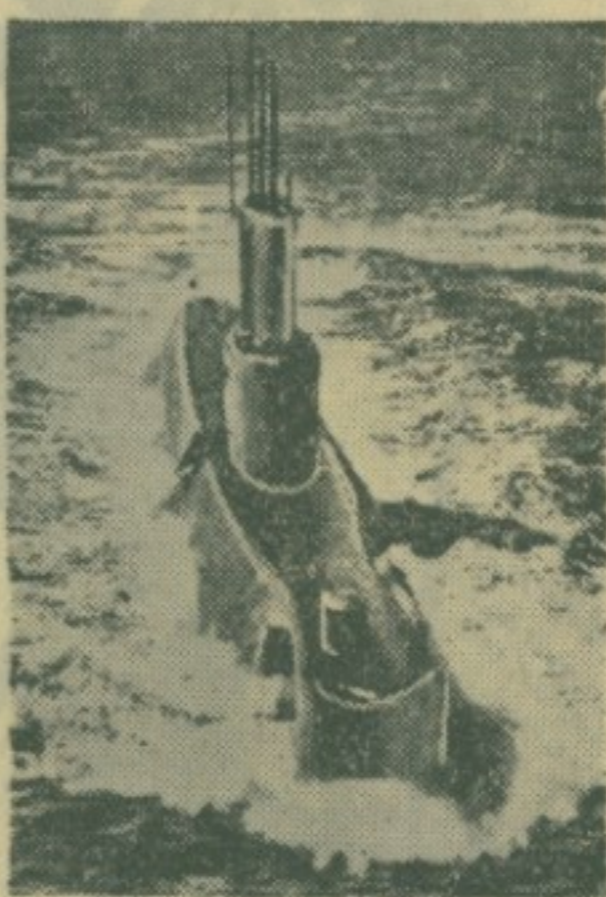
Пофимо од атомске подморнице „Наутилус“, која је прошла испод калоте Северног пола. „Наутилус“ претставља, нема сумње, велики успех, али он није без mana. Чим зарони у море, подморница губи сваку везу са копном. Радио-таласи се не простиру кроз воду нити су у стању да се пробију кроз дебелу наслагу леда. Што се тиче ултразвука, он се креће до неколико сто-

тина километара, а то није довољно. Дакле, потребно је да се пронађе механичко средство које ће сигурно да обезбеди везу између сваке подморнице загуњене у морску дубину и копна. То није немогуће, само — решење треба наћи.

Учврстити блато

Може ли се пронаћи брз и јевтин начин да се житко блато претворно у чврсту масу? Занимљиво је да су термити успели да реше овај проблем. Поред њих, врати са Ориниока такође имају своју тајну за очвршћавање блата, али савремена наука још није сазнала у чему се она састоји.

Постоје извесне пластичне материје помоћу којих може да се постигне успех, али је поступак веома скуп. Од хемичара се, као што рекосмо,



очекује јевтино средство са брзим дејством.

Млеко и месо — од дрвета

Постоје, међутим, и сасвим различита прижељкивања. На-

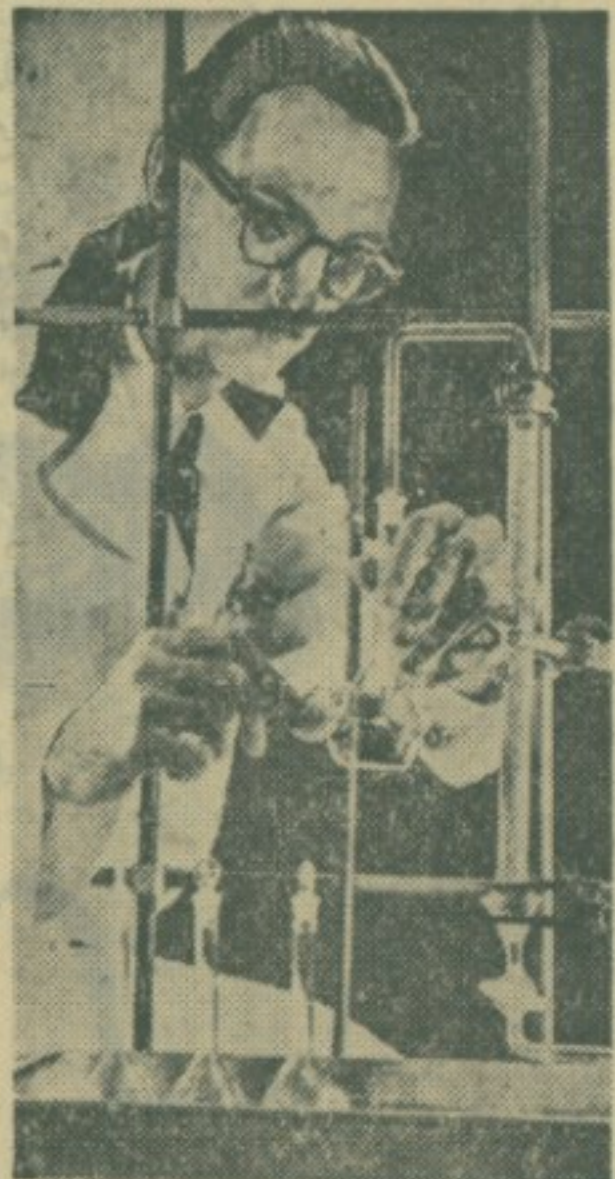
пример, да се од дрвета добије храна. Пре свега треба рећи да проналазачи већ раде на стварању средства против сушења хлеба, али им није пошло за руком да спрече његово бајањење. Није у питању само новац који се баца, већ се свакога дана то догађа и са милионима килограма хранљивих материја само зато што су стајањем постале неупотребљиве. Онај ко пронађе средство да се хлеб стално или бар дуже време одржи у свежем стању, учиниће човечанству велику услугу.

Преобраћање дрвета у млеко и хлеб већ је учињено помоћу соје, али ње има мање од другог дрвета а не разликује се много у хемиском саставу. Засад оу само термити успели да од биља створе протеине, који су блиски протеинима меса. Но они чувају и ову своју „научну“ тајну. А

и овај проблем није нерешљив.

Подморски кабл који ће сам да изрони

Ево још једне чисто техничке загонетке. Релативно често се догађа оштећење подморских каблова услед „судара“ са јачим мрежама за риболов које рибарски бродови вуку по дну мора. Чим се пробије заштитни слој и задепе у метал, кабл слабије функционисаће. Да се открије место где се квар догодило, потребно је доста људи и дуго времена. Пожељно је да неки проналазач открије могућност да се на отстојању утврди тачно место оштећења или да се начини такав омот који ће, у случају квара, да се надува и као појас за спасавање извуће оштећени кабл на површину воде. Посматрано са научне тачке гледишта, и на ово питање може да се одговори,



али ваља „само“ да му приђе човек који располаже знањем. Постоје још хиљаде других проблема који чекају нове, младе научне снаге.

ПОСЛЕДЊИ ШАПАТ...

И НЕКИ ВЕЛИКИ ГЛУМЦИ ИМАЈУ ЛОШЕ ПАМЋЕЊЕ — НОВА ЛИЧНОСТ НА ПОЗОРНИЦИ КОЈА ЧИТА КЊИГУ — ЗАБУТАО УСРЕД НАЈЖИВЉЕГ ДИЈАЛОГА — ГЛУМЦИ КОЈИ ИМАЈУ „ФОТОГРАФСКО ПАМЋЕЊЕ“ — ШАПТАЧИ КОЈИ ЗНАЈУ БОЉЕ УЛОГУ ОД ГЛУМАЦА И КОЈИ ИМПРОВИЗУЈУ СТИХОВЕ — НЕВОЉЕ ЗБОГ МАЛИХ ПЛАТА — КАДА ШАПТАЧ ЗАСПИ — ШАПТАЧИЦА КОЈА ЗА ВРЕМЕ ПРЕТСТАВЕ ПРАВИ КАЈТАНУ.

способношћу импровизације. Не ослањајући се на шаптаче они изванредно уметно сами измишљају текст који ће им на донадати заборављени. Због овога су се његови шаптачи једини а партнере је често доводно у врло незгодне ситуације. Једној шаптачици кад му је приговорила што је добар део улоге сам измислио на позорници, Бери је добадио:

— Али, госпођо, ја одлично знам свој текст!

— Може бити, — одговорила му је угриво шаптачица, — али ви не говорите оно што пише у либрету.

— Свакако, али чим изговарам друге речи значи да ми оне које се налазе у вашој књижици нису потребне!

Француска комедија има пет шаптача а њихов доајен је Марсел Дини који је већ 25 година незаменљив у својој улози. Он потиче из породице у којој се шаптачка професија већ три генерације преноси с колена на колена.

Један од најтежих тренутака у Динијовој шаптачкој каријери био је недавно на претстави „Федре“ од Расина када је глумица која је играла Арицију неочекивано почела да рецитије једну Јулијину тираду из „Британикуса“. Дobar део публике је приметно грешку али је занета глумица настављала да говори. Предочејајући катастрофу Динијој је у једном тренутку оштро шапнуо „лут!“ И она је умукла. Затим, као да се ништа није догодило, наставио је да шапуће прави текст.

Кајгана „на сцени“

Најстарији шаптач у Француској, а вероватно и на свету, запослен је још у Француској комедији. То је један бивши члан оркестра Опере комик који сада има 88 година.

Шаптачи у провинцијским позориштима су слабо плаћени и зато незаинтересовани за свој

посао, па глумци с њима доживљају свакојаке згоде. Једну анегдоту поводом овога испричао је оперетски певач Адријен Вили. Шаптач је имао обичај да заспи а често и да зарче за време претставе. Једном приликом када је његово ркање постало сувише снажно Адријен је дохватио чашу воде са стола и њоме заплуснуо шаптача. Овај је, нагло пробуден, крикнуо. У публици се продомно смех.

Шаптачи су често осетљиви и свете се глумцима који нису пажљиви према њима. У току једне претставе у позоришту у Ници глумица Жаклин Порел која је сматрала да јој помоћ шаптачице није потребна избегнула се на њу и презриво јој махнула руком да би је ућуткала. Неколико пута је то узалуд покушавала. Најзад, пред крај чина, шаптачица је занемела. А баш тада, глумица која је иначе била врло сигурна, заборавила је текст. Погледала је очајнички тражећи помоћ, али је она увређена, ћутала. Тако је охолу глумица претрпела први неуспех у својој каријери.

Одлична шаптачица Француске комедије М. Бел имала је обичај да некипут уместо да збуњеном глумцу прочита тајан текст готово гласно узвикнује: „Не, не, није тачно!“ и усред комада би варијетала из свег срца или гласно почела да се смеје.

Чувена француска балерина Лудмила Черина открила је за време претставе у опери у Монте Карлу да тамошња шаптачица на једном малом шпoretу смештену у дубини њеног отвора, прави кајтану.



Велики француски трагичар Фермен Жемје умирао је смртно рањен поред топа на палуби ратног брода. Величанствена сцена из последњег чина „Битке“ од Клод Фарера личила је на прави живот. Тог мартовског вечера 1921 године публика је у позоришту Антоан са уздасима и сузама дубоко прожигљавала епопеју јунака кога је тумачио омилени драмски првак.

Многи су се чудили...

Нико није знао да Жемје има врло лоше памћење и да за време док игра у неком комаду посеје целу позоришну хартијанама са исписаним деловима текста који није могао да запамти. Качио их је на намештај, за манжетне, у шешир, стављао у шпеле ако улога захтева да их скине. Тако је за чувену сцену „Битке“ залепио текст на топовску цев и стењући у агонији у мраку предвечерја, зурно у цедуљу покушавајући да одгони последње речи које треба да изусте.

Многи су се чудили зашто Жемје не користи помоћ шаптача. Разлог је био једноставан. Велики уметник је био врло тврда уха и не само да није хтео помоћ шаптача већ је баш он, глумац с лошим памћењем, први предложио да се они искључе из позоришта. Тако је Жемје постао поборник естетске револуције позорице — отказана је служба позоришном шаптачу а његова бапа је затворена.

И лукави Фермен Жемје је користио шаптаче али на свој

начин. За време једне турнеје по унутрашњости он је увео у комад нову личност, парализовану старицу која је све време седела на позорници и читала једну књигу. Била је то уствари „шаптачица“ која је пратила комад и окретала листове књиге с текстом његове роле. Жемје се с времена на време пријатељски нагињао над њом питајући јој: „Дакле, бајкице, јеси ли добро?“ и хитрим погледом читао следеће речи.

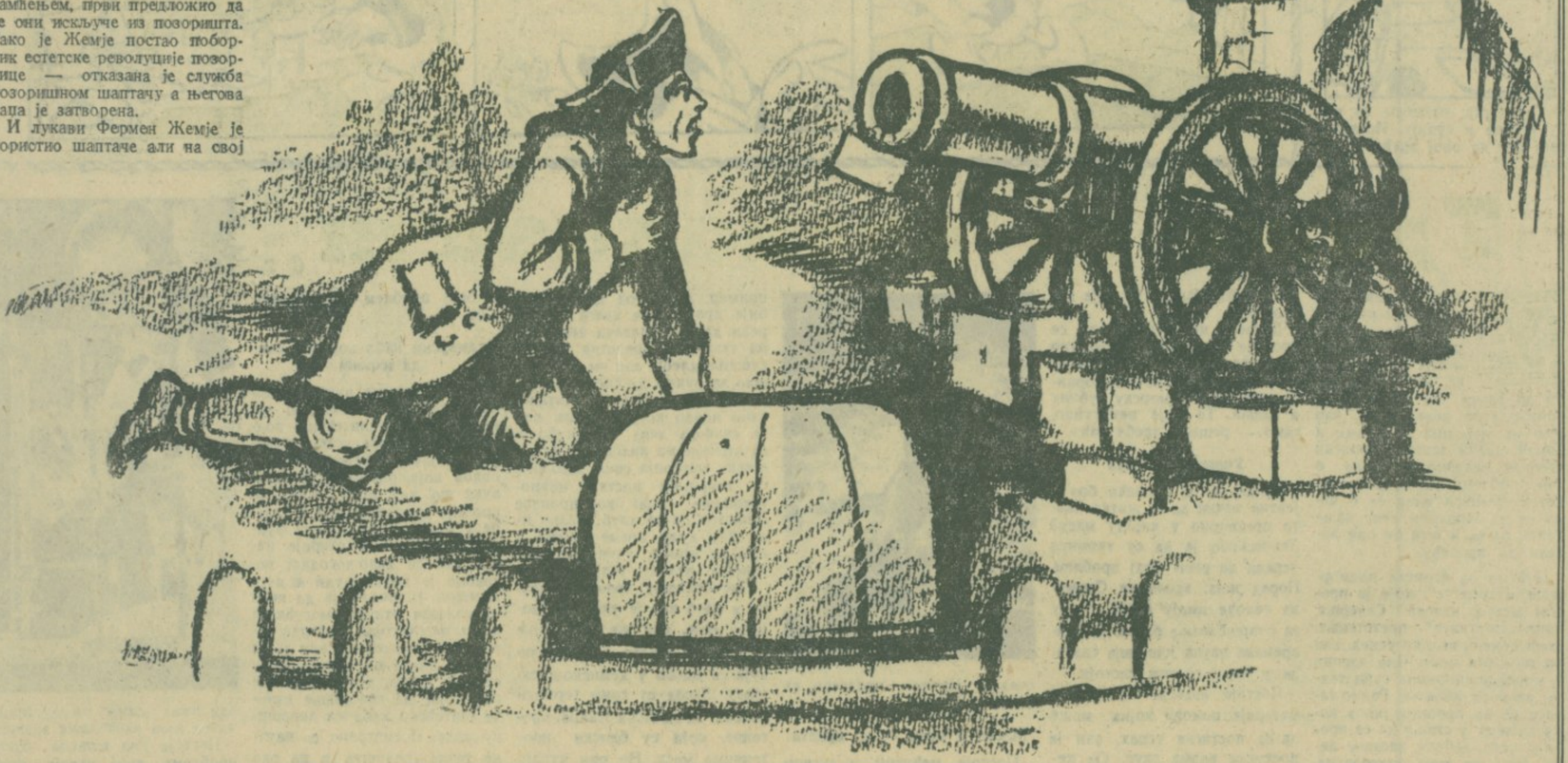
Недавно је у позоришту Колосеум у Паризу глумац Мишел Салина због празнине у памћењу заћутао усред најживљег дијалога. Очајнички је у сећању тражио реченицу коју треба да каже али му није долазила на ум. Када је ситуација постала мучна он је излетео с позорнице оставивши своју партнерку и на брзину прелистао текст. За то време се глумица снашла, хладнокрвно је почела да се пудерине певушећи неку песмицу којом је чак забавила публику. Готово нико у дворани није приметно шта се догађа и претстава је спасена.

Породица шаптача

Шаптачи најбоље знају шта значи за глумце њихова морална потпора и стога се претварају да шапу чак и онда

када због нечега то нису у могућности. Тако је једном приликом шаптачица Француске комедије заборавила да донесе текст последњег чина комада „Појава“ од Мориса Донеја. На позорници се појавио глумац Леон Бернар, чувен по лошем памћењу. Шаптачици је одмах било јасно да ће настати катастрофа ако Бернар примети да она не шапуће. Без размисљања је зато отворила текст претходног чина и почела да глуми шапуће. Изговарала је с времена на време понеку неразумљиву реч а Бернар је у правом заносу, без грешке, одгласио своју улогу од почетка до краја.

Има много више глумаца с лошим памћењем него што публика препоставља. Велики Моне Сили је увек био толико несигуран у себе да је захтевао помоћ тројице шаптача. Један је седео на свом правом месту иза заклона, а двојица су били скривени у кулисама. Много су рећи глумци који имају такозвано фотографско памћење. Такви су например Пол Емил Дејбер и Катрин Саму из Француске комедије који су у стању да за 24 сата науче наизуст целу своју улогу. Неки глумци као Ивон Бреј и Жил Бери надокнађују грешке у памћењу изванредном



БЕЛЕ ФОКЕ

РЕТКИ
ПРИМЕРЦИ



ОВАЈ РАЗНЕЖЕНИ МАЛИ
„ДРУГАР“, СТАР СВЕГА ТРИ
ИЛИ ЧЕТИРИ ДАНА, ПОСМА-
ТРА НЕПОЖЕЉНОГ ФОТОГРА-
ФА СВОЈИМ ВОДЊИКАВИМ О-
ЧИМА. У НАДИ ДА ЊЕ ГА У-
ВРЗО ОСТАВИТИ НА МИРУ, У
ЛЕЖИШТУ ИЗМЕЂУ СТЕНА,
ГДЕ ГА ЈЕ МАЈКА ОСТАВИЛА,
ОСТАЈЕ ЈОШ ИЗВЕСНО ВРЕ-
МЕ А ОНДА, ЧИМ ОЧВРОНЕ,
ОТИСНУЉЕ СЕ У МОРСKE ТА-
ЛАСЕ У ПОТРАЗИ ЗА КРАНОМ
И ЕВЕНТУАЛНИМ АВАНТУ-
РАМА.

Постоје две врсте фокe које бораве на стеновитим острвима око Енглеске: обична фокa (phoca vitulina) и бела или сива фокa (halichalcus gularis). Ова друга је знатно ређа, а готово полови- на укупног броја у свету живи на острвима око Велике Британије и на њеним обалама. Од њих велики број се налази на западној страни, на о- балама и острвима Ирске, Шкотске, Велса и на Сили Острвима, док се само једна ко- лонија ових ретких фокa на- лази на источној обали Брита- није на Фарнским Острвима — групи од неких двадесетак сте- новитих острваца недалеко од обале, на средокраћу између Влијбурга и Њукасла.

Више од 800 година број фокa ту никад није био већи од једне стотине, јер их месни рибари стално убијају ради уља.

Парламент је 1932 године једном одлуком донекле заштитио ове животиње од потпуног истребљења: забрањено је убијање белих фокa у сезони парења, од септембра до децембра сваке године. Одлука је донета у прави час и пре- бројавање 1938 године показало је да се број фокa увећао за 100%, а у току наредних година још и више. У новем- бру 1950 године на Фарнским Острвима налазило се 1300 бе- лих фокa, а упрочеке 1953 го- дине колонија је нарасла на 1750.

Одвек је ова животиња при- вличила природњаке. Проуча- вали су је и у прошлости, али са мање успеха. озбиљнија и знатно успешнија проучавања започели су 1950 године Грејс Ват и др Јан Телфер, чланови друштва Природне историје. Поред осталог, циљ им је био да установе начин миграције, проценат умножавања и њихов просечан век.

Фокe се проучавају на остр- вима током целе године. Ве- ровало се да оне никад нису одлазиле на дужа путовања.

НАЈСТАРИЈИ фризерски салон у Европи

Ових дана најстарији фри- зерски салон у Европи слави свој тристотинити „рођендан“. Мали, скромни дућан налази се у Паризу у улици Сен-Рош у непосредној близини истоимене катедрале. Салон је осно- ван 1659 године и у њего- вим одајама многи славни љу- ди улепшавали су своје косе и браве. Робеспјер, Наполеон и Хајрих Хајне били су сво- јевремено редовни посетиоци овог салона.

Славно време првог пари- ског и европског фризерског салона давно је прошло. Да- нашње његове муштерије су „мали људи“ из околних у- лица. С времена на време у њега залута понеки странац или туриста који је случајно чуо за овај историјски салон.

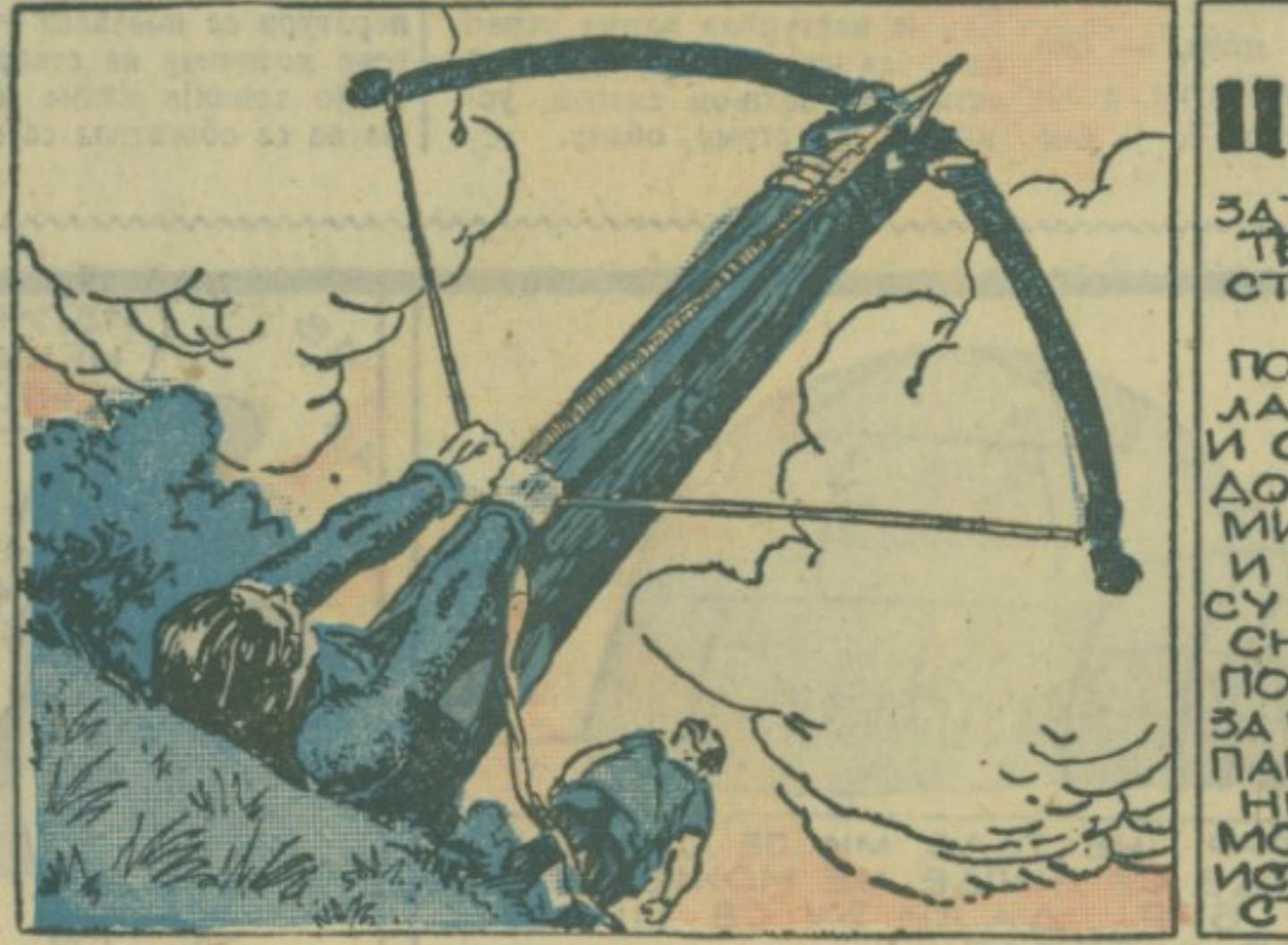
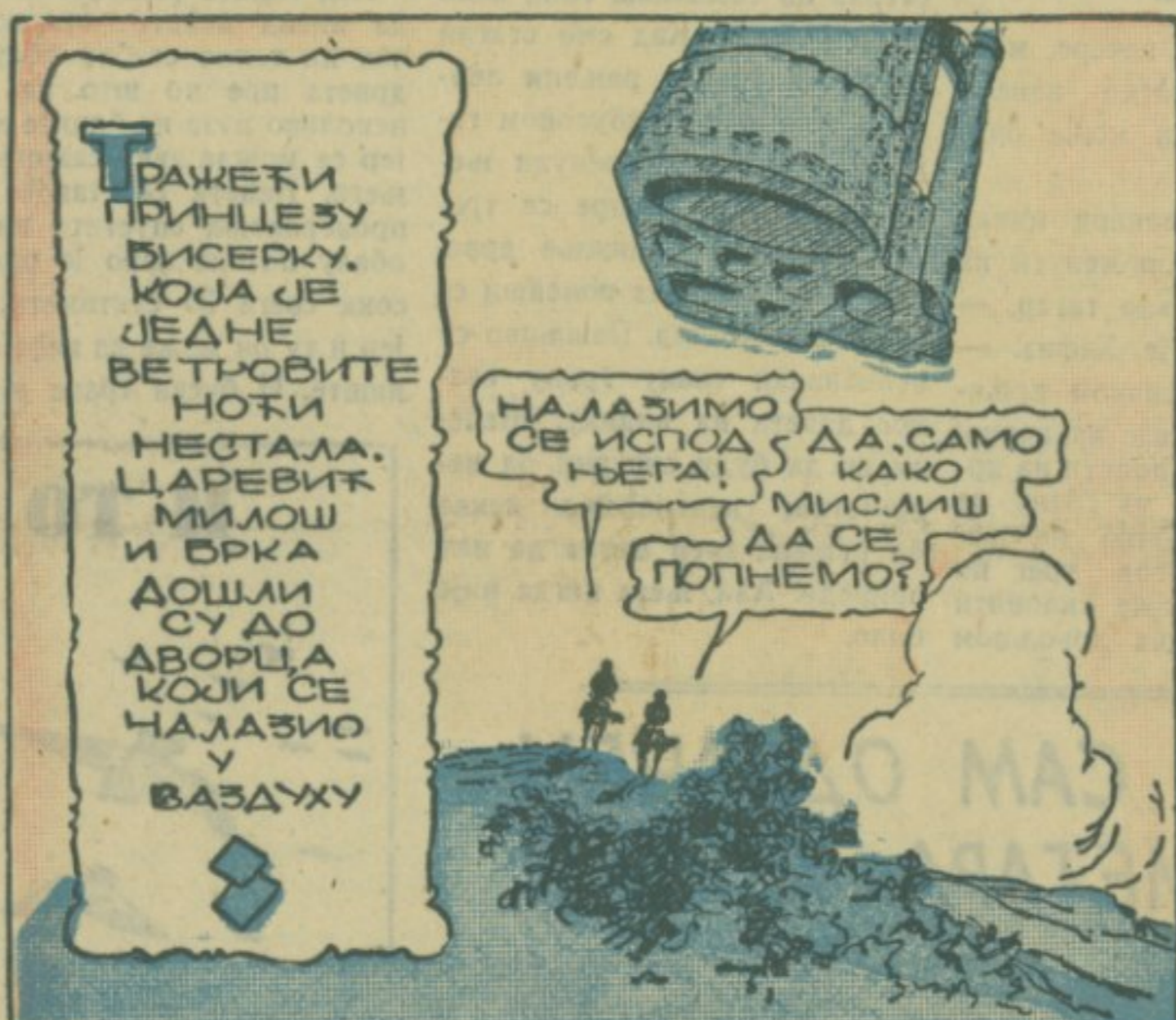
У једној собици иза салона смештена је збирка увојака који су некад красили главе чувених људи. Сваки прамен косе увезан је пажљиво и има мали картон са именом муш- терије с чије је главе отесчен. Збирку допуњавају перике не- кадашњих познатих државни- ка, књижевника и уметника.

НАЈЛЕПШЕ...

Која земља има најлепше же- не? — то је питање које се често чује. Још од Тројанског рата људи не престају да се њиме баве. Да би се дошло до решења морао је да се у- меша и Галунов институт. На- прављена је анкета широм све- та и добијени су резултати: Италија је на првом месту, ва- тим долазе Француска, Швед- ска, Шпанија и Америка.

ЧАРДАК НИ НА НЕБУ НИ НА ЗЕМЉИ

ПО МОТИВИМА ИЗ НАРОДНИХ ПРИПОВЕДАКА



Помрачење Сунца није нека реткост кад се посматра Земља као цели- на. Тада ако је помрачење потпу- но, Месец усред бела дана ми- нутима закљони Сунце тако да остане видљива само „ко- рона“, спољни слојеви Сун- чеве атмосфере. Али, на једно одређено место потпуна по- мрачења врло су ретка. По- следње потпуно помрачење Сунца видљиво у Паризу би- ло је 1724 године, али док се Парижанима поново пружи прилика за то проћи ће неко- лико векова, јер се сваког пу- та оно види са другог места. Зато научници у последње време путују за помрачења- ма. Док је раније географи- ма и астрономима највише би- ло стало да их посматрају, данас и атомски физичари то чине и из опажања изводе важне закључке.

Ове године четрдесет науч- ника из разних земаља стек- ли су се на острвцу Фуерте- вентура, удаљеном од африч- ке анатланске обале 100 кило- метара. Овога пута оно је било једина погодна тачка за посматрање филмско снима- ње и фотографисање.

Новчани издаци за ових 157 секунди, колико је помраче- ње трајало, изнели су 100.000 долара. Поред својих прет-

ставника са нет универзитета. Американци су на острво по- слали и један млазни бомбар- дер на кога су, летећи над- звучном брзином, научници могли да посматрају ретку по- јаву и читавих 400 секунди, дакле преко шест и по мину-

Силна блага за крајња време

та. Осим тога за Американце су подигнуте монтажне коли- бе и лабораторије. Енглези је претстављао директор уни- верзитетске опсерваторије у Кембриџу др фон Клибер, по- реклом Немац. У име универ-

зитета у Мичигену била је же- на-астроном др Едит Милер, рођена у Швајцарској. Науч- никима су се придружили и астрономи-аматери, тако да је на овом командићу копна ус- ред Атлантике, које иначе има свега 60 сталних станов- ника скромних рибара, било у то време веома живо.

Другог октобра одјекнуло је мало црквено звоно, једи- но које тамо постоји. То је био знак да сцена почиње. Људи су се ужурбали а козе на испашама узнемириле. Ста- ле су да трчкарају тамо-амо, а кад се сасвим смрачило по- шле су кућама мекећући. Исто тако је брзо реаговала и температура — осетно је опа- ла. Зачуо се двоструки прас- ак — осматрачки авион про- био је звучни зид. Смркло се потпуно. И копно и море уто- нули су у помрчину као да је ноћ. Фотографи и камера су радили, да не би пропао ни- један драгоцен тренутак. А после равно 157 секунди, по- под тамног Месечевог колута искрао се танак светао сри- ланган дебаља до pune вели- чине Сунца.

Тафиз је први спазно леопарда. Он и ја били смо на челу, док су Вили и Дастигир ступали одмах иза нас. Изишавши из шипражја с леве стране, на неких тридесетак метара испред нас, леопард је кренуо преко друма. Био је већ на средини кад нас је спазно. Тада се окренуо према нама и чучнуо. Ја сам гледао негде на другу страну и пропустио сам ове прве тренутке. То ми је касније испричао Хафиз док ми је показивао његове трагове у мекој, црвеној прашини. Први пут сам га спазно кад је устао и враћао се путем којим је и дошао. Била је то упадљиво лепа животиња, мужјак, највећи леопард кога сам икад видео. Мада није журио, нисам имао времена да подигнем пушку пре но што је нестало.

Високо је потскочио, преврнуо се...

Тихо смо кренули напред. Готово смо стигли до места где је лежао на друму кад сам га угледао кроз ретки заклон шипражја и високе траве. Стајао је непомично, на мање од четрдесет метара од нас. Био је сумрак и његову тамну силуету пресецале су гране и влаити траве које су нас делиле.

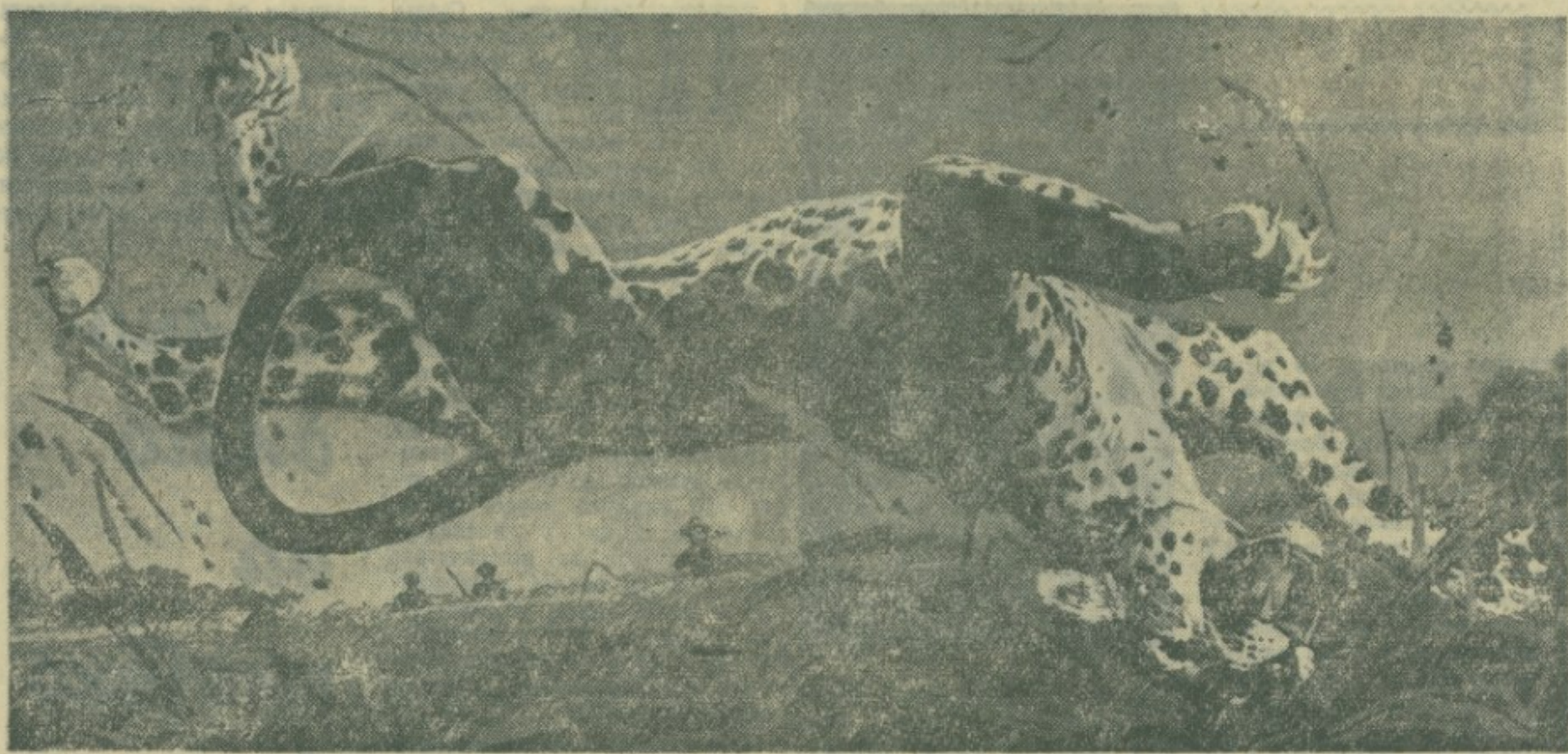
Знајући да би велика мачка могла да нападне — или нестане — у сваком тренутку, нанишанио сам га међу плећа. Високо је потскочио, преврнуо се и пао на леђа са све четири ноге испружене увис.

— Дobar погодак, сахибе, — рече Дастигир.

— Један од највећих, сахибе, — уверавао ме је Хафиз.

Био сам толико испуњен радомашћу због ове невероватне ловачке среће да сам пољубио врхове сопствених прстију и дунуо пољубац према небу. Хафиз ме је зграбио за другу руку...

А тада, усред тих неститања, леопард је скочио. Пре но што сам успео да се прибли-



сан иако вам се чини да се иза њега не може шућурити ни маче. Али, чак ни та проверавања често ништа не користе. Кад рањени леопард „зна“ да га нисте спазили, он ће отрпети ударац каменом и неће ни трепнути, али ће зато напасти истог тренутка кад осети да је откривен.

Без оклевања наш трагач је кренуо њухалом — сувим коритом некадашњег потока широким једва три метра. За време одавно прошле кишне сезоне вода је навукла грање које се задржало углавном крај обала. Ниједна од сада већ сувих грана није изгледала дебља од десетак сантиметара. Због тога сам на њих обраћао мало пажње, али сам зато савесно и помало са зевњом испитивао удубљења у обали. Кретали смо се полако, корак по корак. Наједном, наш трагач је стао. Тренутак-два стајао је напет, претворен у опрезност и очекивање. А онда смо одахнули.

На свега два метра од њега, иза једне сасвим ниске гомилице водом нанесених грањича, лежао је леопард — мртав. Рањен у груди, успео је да стигне чак догде да би нам ту поставио заседу. Али, чим се спустио на земљу утисо се његов други живот, онај који је почео оног тренутка кад је најзглед мртавскочио пред нашим очима и нестало у бамбусовом гају.

— Кратак је био тај његов други живот — приметио је са извесном тугом ловац Гренсел Фиц који је у џунглама Индије провео неколико месеци и коме се од свих многобројних ловачких згода ова најдубље урезала у сећање.

Али, да није било њега ја никад не бих знао ово што данас знам о леопардима, о њиховој лукавости, способности да се сакрију на готово равном земљишту, о њиховој вештини да заузму најприкладнију бусију и тако надмудре и најопрезнијег ловца. Никад не бих осетио узбудљиву напетост трагања, ни радост победе чак и кад није потпуно заслужена.

ДВА ЖИВОТА ЈЕДНОГ ЛЕОПАРДА

рем, мој „трофеј“ је јурнуо низ брежуљак и нестало у шумици младих бамбуса високих свега нешто преко метар.

Био је потребан само још један метак да „довршим“ леопарда док је лежао на земљи најзглед мртав. Имао сам жељу да сам себе истучем. Једина утеха у свему томе била је мисао да је рањени леопард могао да нас нападне, неприпремљене за то, уместо што је побегао.

Приближивши се месту где је пао, открили смо крв и мало меса. Крвави траг водио је у бамбусов гај, али ником од нас није ни падало на памет да прати рањену животињу по таму која је била све гушћа. Пре зоре се ништа није

могло предузети. Тек тада ћемо се вратити на ово место, и то пре но што би који од домородаца кренуо у џунглу, пре но што би моју погрешку могао неко други да плати животом.

Кренули смо његовим трагом

Те ноћи, после вечере, моји пратиоци су укратко изнели шта нас сутрадан може очекивати.

— Рањени леопард никад вас неће ничим опоменути на своје присуство као тигар, — објашњавао ми је Хафиз. — Он ће прибећи сваком прљавом трику да би вас преварио. Он се може лако попети на дрво и приљубити уз грану да би изненада скочио на вас док пратите његов траг по земљи. Он се може склонити у склопштуру једва довољном

да се у њега завуче зец, а напада тек кад му се сасвим приближите. А леопарда је тешко спазити.

Кренули смо чим се сунце родило. Успут смо саратили по једног домороца-трагача који ми се учинио као дивљи човек. Био је наоружан само ланком секиром која ме је потсетила на томахавак. Али, знао је свој посао. Кад смо стигли до места где је рањени леопард нестало у бамбусовом гају, нисмо одмах кренули његовим трагом. Најпре се трагач попео на оближње дрво, а за њим и Хафиз поневши са собом мој доглед. Пажљиво су испитивали сваку грану сваког дрвета на видлику. Желели су да буду сигурни од непријатног изненађења какво би рањена звер могла да нам приреди. Али, њега нигде није било.

Заобишавши тај стигли смо до места где га је леопард напустио и одатле кренули његовим трагом. Леопард је очигледно ишао веома брзо јер су капи крви лежале далеко једна од друге.

... надмудре и најопрезнијег ловца

Кад гоните рањеног леопарда никад нећете прескочити чак ни танко стабло обореног дрвета пре но што на њега неколико пута не баците камен јер се можда звер сакрила иза њега. Нећете се, такође, без проверавања спустити ни низ обалу потока иако је она висока свега 30 сантиметара — јер и ту он може да нађе склопштуру. И бусен траве је опа-

МОЖДА



Стручњаци кажу да су бактерије најраспрострањенији облик живота на земљи. На обичном земљишту од једног акера (4.040 кв. метра) дебелом једну стопу (30,48 см) живи око 90.000.000.000.000.000 бактерија.

БИО САМ ОДБАЧЕН 80 МЕТАРА УВИС...

У енглеској пробној бази дат је знак за узбуну. Одједном је престао да се јавља пробни пилот Џон Сквajer са лета на једном млазном авиону који лети по сваком времену брзином двапут већом од звука. Грозничавом брзином предузето је све да се он нађе. Али ни од пилота ни од машине нигде ни трага. Авион је свакако експлодирао, распао се у хиљаду комадића и пао у море. Нико није могао ни помислити да би пилот могао да се спасе па је жалосна вест са пуно обзира јављена његовој жени Маргарети.

Свега 30 секунди после саопштења, Џоселин Доналдсон у Галстону, у Шкотској, радећи у својој бапти спазила је једног човека како јој посрћући прилази.

— Долазим с мора, — био је у стању да промуца, а затим се онесвестио. То је био

Џон Сквajer који је доцније у болници испричао шта је преживео.

— Летећи на висини од 13.000 метара и то брзином од 2300 км/час приметио сам знаке који су ме приморали да одмах напустим апарат. Ставио сам на главу пластични прекривач и покренуо седиште за избацивање. Био сам прво одбачен 80 метара увис, а затим почео слободно да падам у дубину. После 10.000 метара падобран се аутоматски отворио. Слетео сам у море и био у стању да ставим у покрет механизам који је надувао мој плитачки прсник, затим и гумену чамац. Цело после подне носила ме је вода. Нигде да угледам земљу. Пала је ноћ. Тек у праскозорје могао сам да назрем обалу. Осека ме је спречила да се приближим тлу. Кад је наступила плима успео сам да се дочекам копна, а затим, последњом снагом, успужем уз стрму обалу.

И ТО СУ ЗНАЦИ



Током протеклих 50 година на Исланду је све топлије. Температура се повећава услед повлачења леда и смањења његове количине на северној обали. Једна од последица релативно топлије климе је стварање бољих услова за живот: фауна се обогатила са седам нових врста птица.

**СИМА
ЗИМА
И
БЕРНАРДИНАЦ**



Постоје његова платна по Војводини — у приватним кућама, у државама читави иконостаси, у Народном музеју у Београду десет слика испуњавају једну одају у низу соба војвођанских сликара — а о њему се зна веома мало.

Константинин ДАНИЛ

му би се чуло и био би славиен а овако у забаченим паланкама остао је чак недовољно познат. И сам је, у разговору, жално понекад што је „забацио“ у ове крајеве, уместо да је отишао у Рим. Али, тада је одушке налазио само у дову.

Чешки сликар Карло Амбросије Гуч 1871 године каже: „Познајем многе сликаре који мени нису дорасли, али ја нисам овоме“. Писало се и говорило да неке његове слике „међу најпознатија дела српског сликарства бројати се могу“ или да је „идеално осећање за боје развио“. Једино Бура Јакшић, који је једно време 1848 године био његов ђак у Бечкерку, замера да су му слике сувише „идеалне“.

Остаје чињеница да су ликови на његовим сликама увек само лепа, јер се није држао Рембрантовог правила „да и у ружњома за сликара има лепог“. Избегаво је све што није привлачно, чак и дречеће а такође и тамне боје, али је волео „пресне“, пастелне боје због чега му пребацују извесну сладућавост.

Ниједном није излагао ни у земљи ни у иностранству

Нема правила по коме би се боје могле слагати. И у томе баш и јесте уметност. Његове боје, а он их је сам „зготовљавао“, мешао, удешавао „док његово око не би било задовољно“, „стајале су увек тако да поглед не би могао запети за неугодно“. Нарочито је вешто радио ликове у којима се често, чак и мушким, прокрадао израз и која црта његове жене, којој је целог живота био веома одан. За икону св. Саве послужило је лик његовог великог пријатеља прота Арсенија, који је од њега учио и толико заволео сликарство да је и сам постао уметник.

Волео је да ради, и успевао у томе, одела од тешког броката, сомота, свиле, накиту је давао сјај, коси живост а телу пуноћу.

Данил је знао своју вредност али је у томе понекад и претеривао.

Желео је само да изради слику којој би се „дивили и у Бечу“ али га је смрт претекла.

Ниједном није излагао ни у земљи ни у иностранству. Тек дуго година после његове смрти, 1924, уз помоћ последника његових слика приређена је мала изложба 25 његових радова, а верује се да их има сачуваних око 70. Тако је оживљена успомена на заборављеног сликара, чији је значај и у томе што је као уметник утицао и на друге: имао је и доста ученика и следбеника. Али, ни раније, бар није познато, он није стекао неко званично признање. Новине нису објавиле његову смрт, а 1923 године омладина је на његовој кући у Бечкерку поставила мраморну плочу са натписом — да је ту учио сликарство Бура Јакшић „од сликара Даниела“.

Радјар Киплинг и пакосни хотелијер

Једног дана кроз вођњак чувеног енглеског романописца и песника Радјара Киплинга прође аутобус пун путника који су се возили у велики лондонски хотел. Возач аутобуса није био пакљив, и у вођњацима је остало неколико оштећених стабала.

Писац упути хотелијеру писмо и означи висину оштећете, али не доби никакав одговор. Упути и друго писмо, али са истим резултатом. Тада се познати романописец обуче и пође да потражи власника хотела лично који му, пошто га је учтиво и стрпљиво саслушао, одговори:

— Господине Киплинг, ваше прво писмо продао сам за две а друго за четири фунте. Ако ми упутите још које, уверен сам да ћу ускоро моћи да вам исплатим целокупну оштету.

Сстрадање због „љубоморности“ учитеља

Тек се нагађа и његово име — по Банату је познат као Даниел, један немачки историчар га помиње као Данил Петровић „аустроугарски Србин који није никакаве школе ни из стране земље походио“, из Беча му је Вилхелмина (Миња) Караџић писала око 1853—55 на адресу: уметник Константин Даниел. Сачувана је његова „визитна карта“ коју је свакако имао тек доцније када се проучио као изврстан сликар иако је неразумљиво чему је она служила кад из Великог Бечкерка није више ишао нигде. На њој стоји мало претенциозно — Konstantin Daniel, peintre. Сам се на својим сликама потписивао K. Daniel а доцније ни то није хтео јер је сматрао да ће се његови радови одвајати од других и иначе.

Његов једини биограф — (аутобиографија је изгубљена) учитељ Лазар Николић, иначе његов ђак у сликарству или како се у то време звало „шергт“, „мешаја“, доцније и сам сликар, — назива га Константин Григоријевић (Григоровић) Данил. Средње име изведено је према имену његовог оца — Григорија (или се можда звао Петар!) пореклом из околине Кијева који се младаше или враћајући се под Суворовом са војне против Француза и Швајцарске зауставио, неразумљиво како и зашто, у Лутошу, малом месту северно од Вршца, где се оженио једном сељанком. Ту је, не зна се тачно које године, 1799—1802 рођен Константин.

Оскудни и несигурни подаци. Јер он сам није волео да говори о свом пореклу (као да је нешто крио!) ни о свом школовању, претстављају нам га тек као дечака када је у Темишвару учио сликарство код Арсе Теодоровића, тада већ познатог сликара који је још 1794 године портретисао Доситеја Обрадовића због чега га он помиње у свом „Мезимцу“. Међутим, због „љубоморности“, јер је Данил био веома талентован ђак, учитеља је избацио, а он онда прешао, по једној верзији — код неког „воденог“ фреш(с)ко „молера“ по другој — у радионицу три академска бечка сликара који су тада боравили у Темишвару.

Значајне године

Убрзо му се губи траг. Можда је већ тада путовао у Минхен или Беч, али је извесно да је „шетао“ као „путујући сликар“ и, по тадашњем обичају, портретисао богате

трговце, имућније грађане и спахије. Тако је 1827 године у Великом Бечкерку (сада Зрењанин) на имању подначелника, доцније жупана и грофа, Карачоњија, радио његов портрет. Ту се упознао са „осамнаестогодишњом“ (уствари је имала 22 године) Софијом Дели, девојком из осиромашене мађарске племићке породице.

Неугледни почетник-сликар, погурених леђа, са наочарима и рошава лица заљубио се одмах у плавушу која се „могла са богињом лепоте споредити“. Већ следеће године спахија је кумовао младењима.

Та година је и за Данила-сликара била значајна. У дому породице граничарског капетана Кљуновића у Алибунару изврши портрети домаћина и домаћице привукли су пању њиховог госта панчевачког прота Константина Арсенијевића. Заинтересовао се ко их је радио и добио одговор:

— Неко молерче по имену Данил.

Пре тога прота о њему није био ништа чуо и како је израдио жељу да га упозна, гостољубиви домаћин је послао кола по њега у оближњи Селеш (или Ст. Михаљ), где је портретисао неког трговца.

— Кажите само „хоћу“ и радићете иконостас за нашу цркву — рекао му је прота.

— Не смем ни мислити ахамолди се одважити да такву цркву радим. Ја сам почетник — бранио се Данил. Нисам историјски молер, но само обичан портретист.

Али на наваљивање и после обећања да ће од прота добити подршку он је попустило и ускоро послао једну слику за „мустру“. Уговор је 26 маја 1829 године склопљен са црквеном општином и рад на иконостасу Успенске цркве у Панчеву је почео, а после четири године завршен. Одушевљене младости, лиризам и свежина боја избијају из тих његових слика.

Био је симпатичан, срдчан, учтив

Први успех је доносио нове поруџбине и нове сеобе, али и све нове похвале: иконостас у Уздину са минијатурним сликама, темишварски, добрички, огромна платна на иконостасу у Јарковцу, носе све одлике његовог сликарства.

Шездесетих година он напушта такву врсту рада. Већ је стар, ретко одлази из Бечкерка и ради као и пре али сада само за своје задовољство: портрете, понеку мртву природу или жанр, слику која приказује сцену из свакидашњег живота, и продаје их за скупе паре или поклања пријатељима.

Свој аутопортрет из тих дана поред других слика, поклоњено је својој сестрици, али је све нестало сем једне његове фотографије по којој је доцније Урош Предрић израдио портрет и поклоњено га Народном музеју у Београду. Тако бар знамо како је овај знаменити сликар изгледао.

Али његова неизразита спољашност се губила пред његовом предуретљивошћу: био је срдчан, симпатичан и учтив. „Тек када би се разговарало са њим из њега би се чуло знање и разумевање“ и „видело да није обичан човек и обичан сликар“. Облачио се скромно али је својој жени пружао удобан дом и живот. Радио је у више него оскудним собама, нарочито док се селио за послом, у којима није знао шта се око њега збива. Једном, док је радио мотив из Палестине рекао је:

— Видите, сада сам у Палестини и на Јордану био мислима, а ја их знам само из књига. Читао сам.

Био је спор, комотан и плав. По осам дана не би за-



мочно четкицу у боју а онда би по два дана непрестано радио.

— Послови наши изложени су широјој публици и каснијем времену. Зато данас радим опрезно, мотрим на све јер нећу да ми се после сто година нађе мана или погрешка — говорио је он.

Борио се да буде што оригиналнији

Поуздано се може рећи да академски није био образован што се закључује и из недостатака нарочито у цртежу — није познавао анатомију — и у компоновању јер је сваку фигуру третирао посебно. Али је јасно и то да мајсторство које је постигао није могло да буде производ само талента. У његовим сликама се осећају различити утицаји. Његова техника и стил посећају на бечке класичаре Петра Крафта и Валдмилера, а неки портрети, од којих се два налазе у Музеју, на холандске сликар осамнаестог века. Он се лак борио да буде што оригиналнији и свој. Зато се не може за њега рећи да је припадао некој одређеној школи или правцу. Иако је сам тврдио да није путовао у иностранство, и тек пред крај живота изјавио да је био у Бечу и

разгледао Белведере, зна се да је био у Италији 1846 и 1851 године, вероватно тамо разгледао галерије, и учио.

„То је било читаво стварање света. Ништа, хаос, па најлепши свет, читав рај од боја“ — пише у његовој биографији Лазар Николић који је три године седео иза његових леђа и гледао како „на празној плочи невидима идеја видими облик добија“.

Упоређиван је са Тицијаном „за нежну има Тицијанову руку“, са Леонардом да Винчијем — његова „Тајна вечера“ је посестрима оне великог уметника. Тврдило се да кад би се његови радови налазили у Сикстинској капели или у некој галерији Фиренце о ње-

Тако је било у почетку

Крајем 1859 године Џорџ Пулман, раније зидар у Блу-мингтону, у Илиноису, предао је саобраћају свој први вагон за спавање на коме је радио годину дана. О стогодишњици те новине да кажемо само оволико: за загревање служила је пећ ложена дрвима, за осветљавање свеће. Па ипак први путници тог вагона за спавање нису ујутру имали довољно речи да се нахваде како су у њему удобно провели ноћ. Године 1867 Џорџ Пулман саградио је „вагон-хотел“, комбинацију вагона за спавање и вагон-ресторана. Затим је основао америчко друштво „Џорџ Мортимер Пулман и Ко.“ у коме је 1880 године већ било запослено двадесет хиљада лица. У Европи је први вагон за спавање пуштен у саобраћај 1883, а први вагон-ресторан следеће године на линији Париз—Брисел.



ШКОЛА ПРЕ 400 ГОДИНА

Ретко су данашњи ученици, који отварајући уџбеник, бар једанпут нису уздахнули: „Како се некада лако учило, рећимо, у Шекспирово доба! И већ замислијају себе као „свезнајућег ђака“ који својим одговорима запањује ондашњег отарог учитеља.

Али да учење никада није било лако, па чак ни у Шекспирово доба, и да се не треба тек тако олако тужити на обимност савремене наставе и многе часове, показује овај чланак о раду у енглеским граматичким (средњим) школама у доба Јелисавете, пре готово 400 година.

зника или после школе ученици су сами вежбаали аритметику.

Мада је такво учење и то гравиво за наше садашње појмове било врло досадно, ипак, и тада су постојали разноврсни методи и бирани су најинтересантнији текстови латинских писаца како би се привукла пажња ученика. Тако су за време часова граматике врло често давани, за ту сврху нарочито припремљени, краћи позоришни комади на латинском језику, у којима би учествовала обично по два ученика. Ничкове „улоге“ састојале су се у томе да један другом постављају тешка питања из граматике.

Латински је тада био „жив“ језик, а ученици су писали или се обраћали један другоме на латинском. Наравно да учење није било лако, а часови су често завршавани кажњавањем ученика због незнања. Обично је за казње употребљавана брезова метлица или јасенов штап. Али зато они који би са успехом завршили граматичку школу били су заиста учени и цењени у својој околини.



Ево како је један уметник из Јелисаветиног доба нацртао учионицу. Учитељ (2) седи на столицама (3). Ученици (4) распоређени по разредима (5) школска табла (6) два ученика седе за столом и пишу (7). Учитељева књига (8). Ученик разговара са учитељем (9). Ученици се међусобно испитују (10) шива од брезове метлице (11), и штап од јасена (12).



ЗА ВРЕМЕ ОДМОРА: УЧЕНИЦИ СЕ ИГРАЈУ ОКРУГЛИМ КАМЕЊЕМ (1) ИЛИ КАМЕНОМ (2) ГАЂАЈУ КЕГЛЕ (3) ИЛИ НАСТОЈЕ ДА ШТАПОМ (4) ПРОБАЦЕ ЛОПТУ КРОЗ АЛКУ (5). ВРТЕ ЧИГРУ (6) ВИЧЕМ (7), ИЛИ ПУЦАЈУ ПУЦАЉКОМ (8) ГАЂАЈУ СТРЕЛОМ (9) ИДУ НА ШТУЛАМА (10) ЉУЂАЈУ СЕ НА ЉУЉАШПИ (11).

Време	I разред	II разред	III разред	IV разред
7-8	Преглед домаћих задатака			
8-9	Молитва — прозив — доручак			
9-11	Именице глаголи Нови завет	правила из конструкције Латински катехизис	превод са енглеског на латински Цицерон	латинска проза Вергилије
11-13	Ручак			
13-15	Езопове басне	Овидије	Хорације	Салуст
15	Кратак одмор			
15-17	Катон	Корделиус (дијалози)	Теренције	Разговори
17	Молитве Пучтање кући			

Разговор између учитеља и ученика

Ове дијалоге, узете из „Школских разговора“, написао је 1564 године М. Корделиус.

Учитељ: Да ли си нешто запамтио?
Ученик: Нисам.
Учитељ: Шта си онда радио?
Ученик: Не знам, можда сам се у међувремену борио са ђаволом.
Учитељ: Зашто онда долазиш овамо?
Ученик: Да нешто научим.
Учитељ: Зашто ништа ниси упамтио?
Ученик: Био сам немаран.
Учитељ: Због чега?
Ученик: Спавао сам до подне.
Учитељ: А шта си радио после?

Ученик: Мислио сам о хиљаду нештарица као и свако дете.

Учитељ: Јеси ли ти баш тако мали да не можеш да будеш пажљив?
Ученик: Да сам био пажљив нешто бих научио.
Учитељ: Припреми се за казну.
Ученик: Ах, учитељу, опростите ми, молим вас.
Учитељ: Шта ћеш радити ако ти опростим?
Ученик: Марљиво ћу обављати своје дужности.
Учитељ: Добро, иди, опраштам ти кривицу због твојих суза и да би се сетио и одржао своје обећање.
Ученик: О, најправеднији учитељу, хвала ти.



Зграда граматичке школе, подигнута у доба Јелисавете, и данас постоји у енглеској.



Предавање у граматичкој школи у доба Јелисавете почињало је у седам часова ујутру, тако да ученик није могао „мрзовољно да мили као пуж“ ако је желео да стигне на време и прође без казне.

У ВАЧКОЈ ТОРВИ УЧЕНИК ЈЕ НОСИО: (1) ШКОЛСКЕ КЊИГЕ ОБИЧНО ИСПИТАНЕ ОД ЛУГЕ УПОТРЕБЕ; (2) ВОШТАНЕ СВЕЉЕ АКО ПРЕДАВАЊЕ ПОЧНЕ ПРЕ ДНЕВНЕ СВЕЉОСТИ; (3) ГУШЧИЦЕ ПЕРО ЗА ПИСАЊЕ У РОЖНАТОЈ КУТИЈИ; (4) НОЖ ЗА РЕЗАЊЕ ПЕРА КОЈЕ ЈЕ УЈЕДНО СЛУЖИЛО И ЗА РАСЕЊАЊЕ ХАРТИЈЕ; (5) МАСТИОНИЦУ НАПРАВЉЕНУ ОД РОГА, (6) ХАРТИЈУ У ТАВАЦИМА ТОЈЕСТ ЛАНЕНЕ КРПЕ; (7) ДОРУЧАК: ОБИЧНО ХЛЕБ И ВОДЕ — ШЉИВЕ И ТРЕШЊЕ ЛЕТИ, А СМОКВЕ ИЛИ СУВО ТРОЉЈЕ ЗИМЦИ.

НАЈТОПЛИЈА МЕСТА НА СВЕТУ

Најтоплије место на свету, одређујући га на основу средње годишње температуре, сматра се насеље Феранси у Сомалији, у коме рачунајући и дан и ноћ, износи 31 степен.
Маби Бар, у Западној Аустралији, имао је 161 дан узастопце преко 100 степени Фаренхајтових и тиме постигао рекорд у непроменљивости високе температуре.
На дан 1 јула 1956, у Делти, у држави Мексико, забележена је највиша дневна температура коју су угардили званични органи једне земље, — 57 степени Целзијусових.
Све те температуре beleжене су, наравно, у хладу. Међутим, у Судану је измерена температура од 97 степени Целзијевих, али на сунцу и то испод једне прозирне и црне тканине.

„ВИКЕНД-ПТИЦИЦЕ“

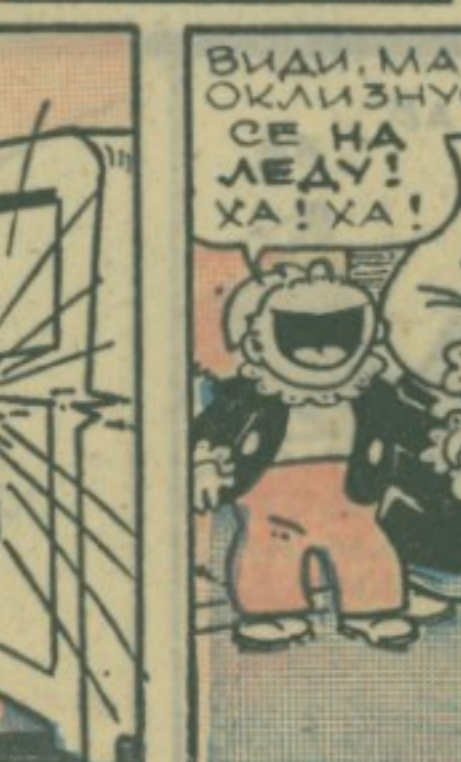
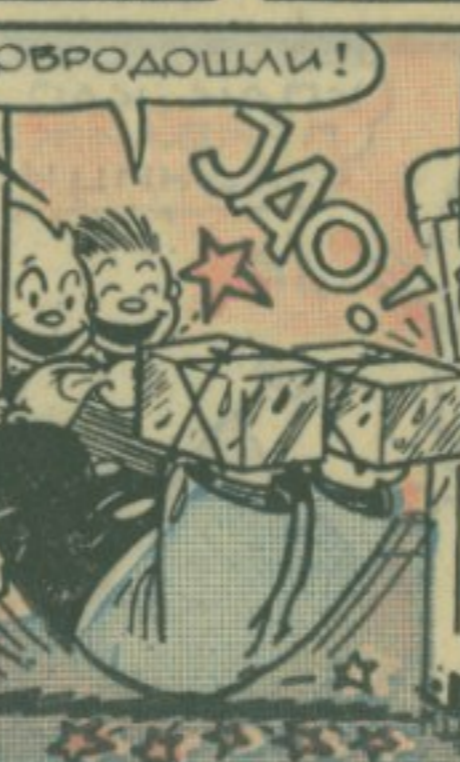
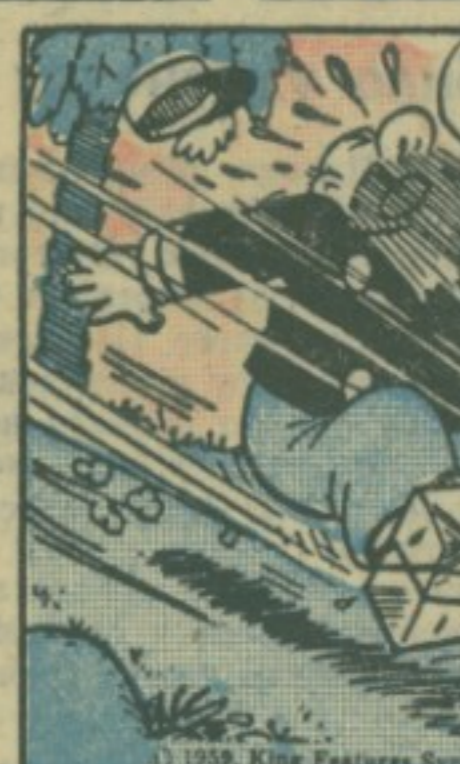
У Јужној Африци заведено је интересантно издржавање казни. Осуђени на 4 до 22 дана отседје у затвору суботу поподне и цео дан у недељу. У понедељак одлазе на свој редован посао, а крајем недеље опет одлазе у затвор. То се понавља све до потпуно издржане казне. „Викенд-птицице“ како их називају, морају да раде у перницима или кухињама или као чистачи хелија. Викенд-казне погађају највише профере који пијани возе, шверцере и оне који Африканцима продају алкохол.

СУААР АВИОНА И АУТА

На аеродрому код Седерсхамна сударили су се — аутомобил и авион. Возач аутомобила Е. Хансон, не спутећи да ће са аеродрома да узлети авион, повезао је овој сасвим нов аутомобил. Али једва ако је прешао 50 метара а на кров аутомобила налетео је авион. Судар је био толико снажан да су и кола и машина потпуно упропаштени. Хансон, кога крило за удар, и његова жена која је била у колима озлеђени су, а пилот је само претрпео отрах.

РАШТИМОВАНИ НЕ ВАЖЕ...

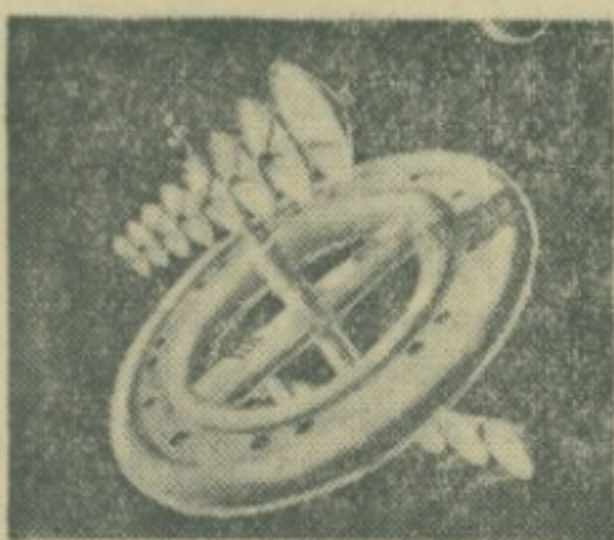
Од времена уличних свирача из Гривових бајки — пса, петла и магарица — по којима се Бремен свуда прочуо, становници овог града шта све нису препурили преко главе... Зато, водећи рачуна о њиховим живцима сви тамошњи улични свирачи, већином ручни оргуљашни, али и они који свирају на виолини или акордеону, морали су своје инструменте да поднесу на преглед полицији. „Раштимовани“ инструменти су одбачени и њихови сопственици неће моћи да свирају на „слободном вапнару“ у Бремену, народној светковини која траје неколико дана.





КАО НЕКАД...

Пре извесног времена Енглез Нигел Холм да би прославио школу јахања своје мајке почео је да крстари путевима некад чувених јахача. Желео би нарочито да понови некад легендарни галоп од Лондона до Хола. Само је питање шта ће на то рећи Друштво за заштиту животиња.



Телевизија у васиони

Према скици инжењера а-строелектронског одељка у Америци ова мрежа од три или четири станице, на висини од око 34.000 километара изнад земљишног екватора може да повеже велике градове телевизијским програмом и кратким радиоталасима. Сваки сателит би носио неколико краткоталасних антена. Управљених на један град или област.

МИШЕВИ ИГРАЈУ ХОКЕЈ

Једна британска електронска фирма да би приказала своје контролне уређаје направила је „игралиште“ за хокеј на леду али за механичке мишеве. Пак је осветљен а мишеви имају на „глави“ осветљиве фотоћелије. Уређаји покрећу мишеве и омогућају им да утерају пак у противнички гол.



ДИЈАГНОЗА ПРЕКО ЖИЦЕ

Лекари Опште болнице у Канзас Ситију посматрајући електронски монитор могу да поставе дијагнозу обољења иако се пацијент налази у морнарничкој болници у Бете-

СТО ГОДИНА БОРБЕ ЗА «ПЛАВУ ТРАКУ»

III ре нешто више од 120 година, на дан 23 априла 1838. два брода на перима, долазећи из Евро-пе ушла су у њу-јоршку луку. „Сиријус“, дуг 50 метара и тежак 700 тона стигао је први. Са 94 путника мали брод је прешао Атлантук за 18 дана. Пошто су пре времена утрошили све гориво, погорели су и намештај, један део бродске опреме (једра, ужад) па чак, камену, и једну дељу лутку. Четири сата после њега појавио се „Грент Вестер“ дуг 70 метара и тежак 1775 тона, који је собом довео свега седам путника. Овај брод је превалио исти пут за 15 дана.

Године 1843 спуштен је у море први прекокеански брод гвоздене конструкције са елисом. Звао се „Велика Британија“ и прелазно је 11 чворова на сат.

Године 1847, француска влада доноси одлуку да четри фрегате започну прекокеанску пловидбу између Шербура и Њујорка. Овај скромни почетак још није дозвољавао и почетак утакмице за „плаву траку“.

Године 1859 Енглеска спушта у море тада највећи брод „Грент Истерн“, који је био гвоздене конструкције, са перима и, такође, са елисом. Са шест димњака и шест великих катари на којима је могло да се развије 6.000 квадратних метара једара, он је пркосио највећим бродовима на Атлантику. Ова огромна лађа, дуга 211 а широка 25 метара, тежила је 23.888 тона и могла је да повеже 5.000 путника. Била је тежа од свих 198 енглеских ратних лађа које су савладале „непобедну армаду“. Међутим, слава „Грент Истерна“ била је кратког века. Брод је убрзо завршио каријеру као поинточески мост једног предузећа за експлоатацију чаја.

Године 1861 поринут је у море први велики француски прекокеански брод „Париз“ који је прелазно пут Европа—Америка за свега девет дана.

Године 1883 Француска прали нови прекокеански брод „Нормандија“ који је прелазно 18 чворова на сат. Три године иза тога Француска се појављује са још једним паробродом, „Шампања“, који је прелазно Атлантук за 6 дана и неколико сати.

Године 1890 на Атлантском Океану се бори за преимугство равно 17 паробродских предузећа која располажу са

151 бродом. Те године превезено је у оба правца 1314 путника, што значи око 25 путника недељно. Конкуренција између компанија веома је велика и помоћу вештих агената једна другој ожимају путнике. Те године је установљено одликовање „плава трака“, која се не приказује ниједном броду већ се додељује на папиру оном који за најкраће време пређе океан без обзира у ком правцу.

Године 1897, на захтев амбициозног цара Вилхелма II, Немачка улази у такмичење. Брод „Цар Вилхел Велики“, од 18 хиљада тона, прелазно је 22,47 чвора на сат. После три године појавила се „Немачка“ од 16.500 тона чија је брзина била 23,6 чвора, 1907 поринута је у море „Престолонаследниковица Цицелија“ од 20.000 тона са брзином од 23,5 чвора. Те године борили су се за плаву траку само немачки бродови.

Године 1907, уаређени што су их Немци надмашили, Енглези спуштају у море два велика пароброда које покрећу

турбине: „Лузитанију“ и „Мауританију“. Били су дуги по 232 метра а тежи по 31.938 тона. Чим је запловила, „Мауританија“ је одузела Немцима „плаву траку“. Брзином од 23,69 чвора она је прешла Атлантук за 4 дана, 22 часа и 53 минута.

После Првог светског рата, 1918, изгледало је да се брзина дуго неће мењати, али један технички изум — Дизелов мотор и мазут као гориво обра-бра све претпоставке.

Године 1933 Италијани неочекивано избијају у праву линију са својим бродом „Рекс“. Он је брзином од 28,92 чвора прешао Атлантук за 4 дана 13 часова и 58 минута. Али од 1935 започиње узбудљива трка између два ривала: француске „Нормандије“ и енглеске „Квин Мери“. Ево неколико главних тренутака из те борбе.

Јуна 1935 „Нормандија“ превезима „плаву траку“ од „Рекса“ пошто је 3.015 миља прешла за 4 дана, 3 часа и 28 минута, што значи 30,31 чвора или 56 километара на сат. Августа 1936 „Квин Мери“

преузима „плаву траку“ од „Нормандије“. Она је 2.929 миља прешла за 3 дана, 23 часа и 57 минута, што значи да је пловила брзином од 30,63 чвора.

Марта 1937 „Нормандија“ је у вођству. Пловешти просечном брзином од 30,99 чвора, она је прешла 2.979 миља за 4 дана, нула часова и 6 минута.

Августа 1937 „Нормандија“ побољшава своје време на 31.20. Прешла је 2.936 миља за 3 дана 22 часа и 7 минута.

Августа 1938 „Квин Мери“ је опет прва са брзином од 31,69. Она је прешла 2.938 миља за 3 дана 20 часова и 42 минута.

Године 1945, после Другог светског рата, прва на листи је „Квин Мери“, а 1952 „Јунајтет Стејтс“, велики колачко „Нормандија“, превезима „плаву траку“ од Енглеза. Он је пут од Европе до Америке прешао за 3 дана, 10 часова и 40 минута, што значи превалио просечно по 35,54 чвора на сат.



ЕСКИМИ И ЊИХОВО ВАЈАРСТВО

Ескимими вековима већ вајају у камењу аваном сланин, људе и животиње. Рађају су ови скулптурама, веома малим, придавали магиску моћ, а сама њихова израда претстављала је пријатну забаву у топлом иглоу, док је напољу брисао ветар и наносио снег.

Кад се пре неколико година млади канадски уметник Џим Хустон нашао међу Ескимима био је изненађен овим њиховим оригиналним делима. На повратку он је повео са собом доста тих фигурина, и оне су освојиле својом лепотом и друге људе. Сада су на рочито тражене у Немачкој, док су Јапанци купујући их по ниској цени начинили добар посао.

Ескимими имају вајарство много смисла, нарочито у погледу сразмере облика и целине. Иако већина њих ради у камени који се лако обрађује, они израђују фигурине и у граниту, Алат им је једноставан: длото, секира, чекић и тестера. Унапред не праве никакве скице, већ сле раде „из главе“. Неки вајари воле само сибунше ствари. Истина, сви нису обдарени маштом и зато се често дешава да једни друге копирају.

БИТКА СА МАГЛОМ

Добро су познате британске, а нарочито лондонске магле, које су често извор многих губитака и несрећа.

Сем тога школе и здрављу, па није чудо што Британци покушавају да је савладају. Први пут су се они озбиљно ухватили у коштац са њом за време Другог светског рата. Још 1942 године Вистон Черчил, тадањи претседник владе, поставио је задатак да се пронађу средства за растерирање магле са војних аеродрома како би пилоти могли да узлећу.

Конструисан је уређај под називом ФИДО. Прилично једноставан он је лично на сапањше уређаје за вештачко наводњавање.

Када се влажан ваздух охлади и у њему настане магла потребно га је разгрејати. Неке капице услед овога испаре, док остале топли ва-

здух однесе у висину. Поставља се само проблем како загрејати ваздух на дугим пистама. Полагане су цеви из којих је избијао запаљиви бензин. При загревању стварао се дим и мешао са маглом, али се он убрзо дизао у ваздух и за свега 20 минута аеродром је био потпуно чист.

За време рата ФИДО је био употребљаван на свим војним аеродромима, али је то било скупо. Свако „чишћење“ могло је стајати 5.000 фунти или 9 милиона динара.

После ослобођења ФИДО је био заборављен и у борби са маглом почели су да се користе електронски уређаји. Али док сви путнички авиони буду снабдевени њима проћи ће пуних десет година па су се зато ваздухопловне компаније поново сетиле ФИДО-а.

Сада се врше општи али уместо бензина употребљава се нафта која је далеко јефтинија. Сви уређаји су усаврше-

нији тако да једне чишћење аеродрома од магле стаје 300 фунти или 550.000 динара. Ваздушне компаније су овим задовољне, јер је ипак скупље возити путнике на западну шкотску обалу где никад нема магле ако је у Лондону неколико путовање стаје 720.000 динара, па је онда јевтиније разгонити маглу са лондонског аеродрома.

Искусство дозвољава да се једне године ове направе инсталирају на лондонском аеродрому пошто су две ватрене завесе на писти ипак јевтиније и оигурије од садашњих уређаја за слепо слетање по густој лондонској магли.

ЖИВИ ФОСИЛИ

Кинеском ботаничару Вангу је пре петнаест година, у пролеће 1944 године, пошло за руком да у Централној Кини, на граници између покрајине Хопел и Сечуен, открије занимљиво дрво — метасеквоју. Обична секвоја је познато дрво највише по томе што достиже највећу висину међу свим великим растњем.

Поједине врсте секвоје су пронађене и у Сједињеним Државама, и оне се брижљиво чувају да не би изумрле. Али секвоје у Кини су, „занимљивије“, од америчких. За њих су одмах почели да се распитују научници широм света. У Кину је 1948 године допутовала група стручњака из америчког Природњачког института на челу са познатим биологом Ариодом, који је са својом експедицијом општовао у долину Хуан-Хсан и тамо проучавао метасеквоје. После њега многе групе природњака су посетиле овај крај.

Због чега су оне толико заинтересовале научнике?

Секвоје су у ботаници уопште ретка „антика“. Метасеквоја која је добила стручан назив „metasequoia glyptostroboides“ сматра се да је на-

стала пре 66 милиона година. Колико је то дубока старост најбоље се види ако се упореди са храстом који је стар тек неких 5 милиона година. Зато није никакво чудо што је ова секвоја добила надимак „живи фосил“.

Сама кинеска секвоја није стара 66 милиона година али је интересантно да се она као врста очувала кроз тако дуг период, иако се за то време природа веома много изменила и прошла кроз многе фазе, што значи да се она прилагођавала стално новим условима.

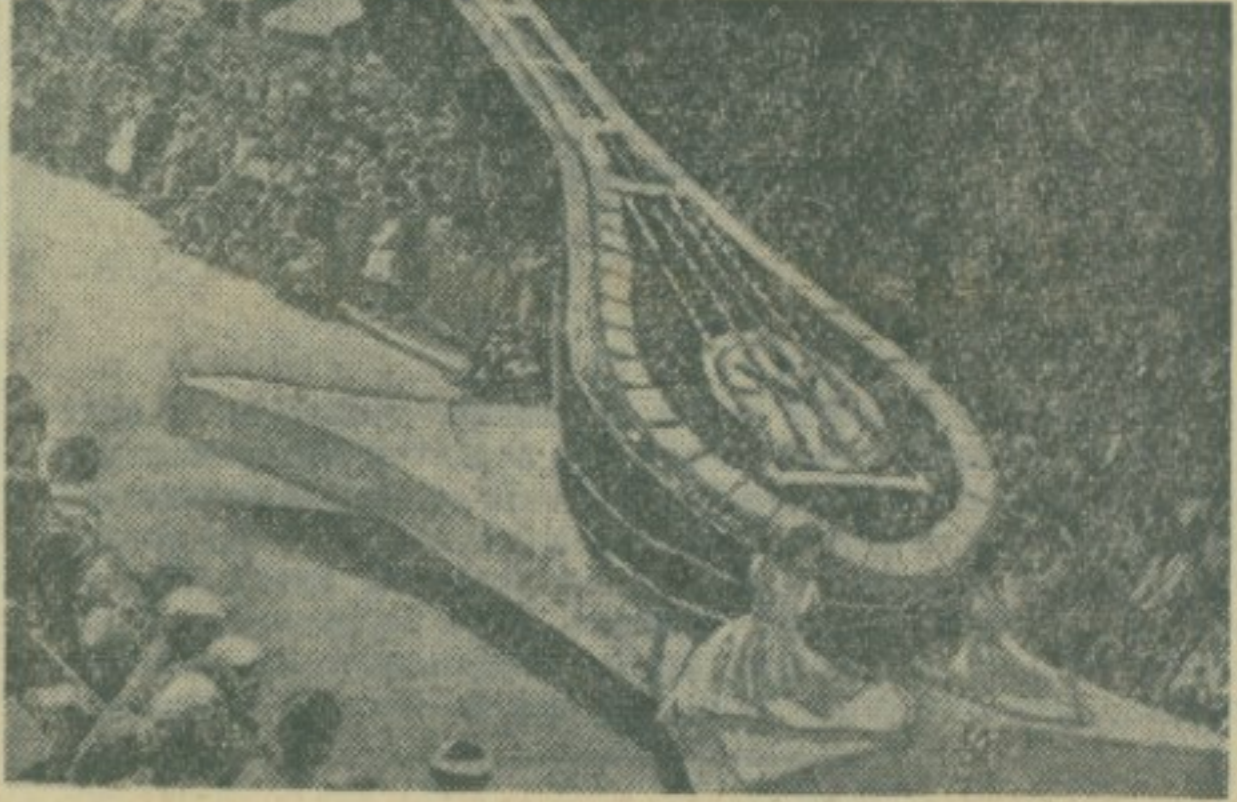
После проваласка преко хиљаду стабала метасеквоје у Кини, биолози и природњаци су покушали да из њеног семена произведу нова стабала како би се ова природна реткост сачувала од изумирања. У ту сврху је послато семе на све стране света. Досадашњи резултати показују да се секвоја не може размножавати семеном па се онда прешло „природном пресађивању“. Стабљике секвоје које су избијале из корена старих стабала пресађиване су и примале су се. На тај начин су и у нашој земљи одгајени први примерци метасеквоје која достиже висину од 150 метара.



КОРБИЗЈЕ

Познати архитекта Корбизја је посетио је своју мајку приликом њеног стогог рођендана.

На слици су њих двоје пред кућом коју је он пројектовао још 1924 године.



250-ГОДИШЊИЦА ЗИДНИХ САТОВА

Швајцарци су у Шо де Фонду приредили шесту свечаност да би обележили 250-годишњицу извоза зидних сатова.

На слици се види сат на једном музичком инструменту.

ЗАШТИТА ОД ИСПАРЕЊА КИСЕЛИНЕ

У галванопластици, а ту спадају и цинкографије у којима се израђују клишеа за новинску штампу, радници су приморани да тижу веће количине млека или да раде са маскама зато што удишу ваздух испуњен испарењем штетне киселине. Испарење настаје на следећи начин. Честице гаса који се развијају у специјалним капама, пењу се ка површини течности и нестају у ваздуху који постепено постаје магличаст. Да се спасе радници, научници су створили нарочит прозачни полиетиленски покривач изнад сваког суда у коме се врши електролиза. На покривачу постоје пролази кроз које се ваде плоче. Пролази су мали и покривени тако да пружају досад највећу могућу сигурност.

Планина



КОЈА СЕ КРЕЋЕ

У седам часова увече 28 децембра 1943 године, узастопни потреси, пратећи подземним тутавама, продрмали су Собетсу, мало село на јапанском острву Хоккаидо. До поноћи их је било 49, а за следећа 24 часа регистровано је још 115. Ниједан од ових потреса није био снажан, мада је учестаност била необична.

А онда се десило несхватљиво...

У земљи створеној земљотресима, умереним потресима једва се поклања пажња. Тако је и на Хоккаиду где се налази неких 15 активних вулкана, од којих је један свега неколико километара удаљен од Собетсуа. Становништво производи пшеницу, пиринач, пасуљ и лан и ужива у једном од најлепших националних паркова у Јапану. Њихово мало место на северној обали прекограсног језера Тоја (каткад се пише Доја), окружују планине са многим ливадама. У лето је овај крај чаробан, а зими величанствен.

До краја 1943 године ништа није узнемирало спокојство овог села. А онда се десило нешто несхватљиво, што је преплашило целокупно становништво. Земљорадници су говорили како се њихове њиве уздижу у ваздух! Ипак, одлучно су одбили да напусте своје домове и земљиште.

Усамљене сеоске заједнице обично нису имале људе које би интересовала било која гра на науку. Али Собетсу је имала Масао Миматсу, управника поште. Од њега су, као и од свих управника пошта у мањим местима, тражени савети поводом готово сваког питања. Пошто за земљораднике временске промене играју једну од најважнијих улога Миматсу је посветио специјалну пажњу изучавању баш

тога. Требало му је много времена и напора да забележи податке о падавинама и о промени температуре. Чак је покушао, с доста успеха, да претскажује време. У том погледу био је земљорадницима од неоцењиве користи.

Тако, и када су започели земљотреси, Миматсу их је бележио и предао изучавао. Посећивао је поља и проверавао извештаје земљорадника о уздицању њихових њива. И заједно са једном фарми је установио да се земља стално уздиже, сваког дана за око 20 сантиметара, и добија облик преврнутог тањира.

После три месеца један део дотле обрадиве равнице претворио се у брдашце високо 25 метара. До јуна 1944 године, природа је створила нову, праву, куполасту „планину“ од 53 метра висине. Убрзо затим она је експлодирала и избацила дим и пепео дватри километра високо. На планини су се појавили кратери који су почели полако да се крећу према југу, док је највеће узвишење пошло према северу!

Збуњени овом ђуди природе...

Ова несхватљива појава привукла је пажњу свих. Упркос извесном узнемирењу становништво Собетсуа се поносило својом планином, и назвало је „планина која се креће“ или Шова Шин Зан. Реч „шова“ значи „мир и просвећеност“ и важна је за владину цара Хирохита, а „шин“ и „зан“ „Нова планина“.

Најзад се привидно спокојство становништва претворило у страх. Крајем новембра једне ноћи из кратера су покуљале стеле и земља. Стотине људи побегло је у паничном страху у безбедније крајеве. Само храбри и сасвим упорни

остали су на свом земљишту. Планина се већ била уздигла 143 метра и стално расла, око два метра сваког дана.

Два месеца доцније, 11 фебруара 1943 године, из новог вулкана покуљала је прва лавина и ветра, а из седам крате-

ра избијао је дим и пара. Само неколико најважнијих, међу њима и управник поште који је стално бележио све промене, остало је на лицу места. Потреси јачи или блажи, трајали су све до 9 септембра 1945 године, када је „планина“ постала заиста то и достигла своју највећу висину од 530 метара.

Постепено је потом нестајало жестоких ерупција и земљорадници су почели да се враћају на своја земљишта, или боље рећи на оно што им је остало.

Од децембра 1943 до септембра 1945 године, Шова Шин Зан је грмела као окован слон и за то време потпуно уништила 750 јутара плодне обрадиве земље, онеспособила око 25.000 јутара и потпуно упропастила 150 породица, док је на стотине других осиромашила.

Данас је планина готово сасвим неактивна. Иако избијају повремено још незнатни потреси и димови, она задржава сталну висину од 110 метара.

Геолози који су доцније испитивали овај јединствен случај једнодушно су поверовали да је стварање нове планине у вези са вулканом Усу који се налази неколико километара од Субетсуа. Последња жестока ерупција Усуа била је 1910 године. Можда је Шова Шин Зан његово новорођенче.

Грађани Собетсуа, на челу са својим управником поште, још су збуњени овом ђуди природе, која је њихове окућнице и мирна поља с пиринчем, пасуљем и пшеницом сасвим очекивано претворила у „планину која се креће“

ВЕЛИКА парада оловних војника

У једној пространој париској трговини приређена је недавно необична војна парада. Пре њеног почетка један генерал „обишао“ је постројене чете, детаљно их проучио и тек тада дао одобрење за одржавање свечаности. Генерал од чијег је стручног мишљења зависило одржавање параде управник је војног музеја, а учесници у њој су — војници од олова.

Параду на којој смо могли видети 4.000 оловних војника приредило је француско друштво сакупљача историјских фигурица. То друштво има преко 500 чланова, свих доба и занимања, а они сви заједно имају војску од преко 4 милиона оловних војника. Неки Бретењаци, који у својој збирци има 700.000 војника, може да приреди читаву битку код Аустерлица са свим њеним учесницима. Цена оваквих војника, чије су униформе и оружје верне копије некадашње војничке опреме, прилично је висока. Тако један коњаник из времена битке на Аустерлицу стаје 5 до 16 хиљада франака, док један припадник швајцарске страже из 18 века, који је реткост, може да кошта и 200.000 франака.

ИРСКА БАЈКА



ПУСТИ МЕ, ПА КУ ТИ ИСПУНИТИ КОЛИКОГОД ХОКЕШ ХЕЉА!

ХА! ТО НЕ ПАЛИ ВИШЕ!

ИСПУНИКЕШ МИ ТРИ ХЕЉЕ... БИЛЕ ВЕЛИКЕ ИЛИ МАЛЕ, АЛ ИЗРЕКНЕМ ЛИ ЧЕТВРТУ, ПРОПАДЕ СВЕ, НЕМА ШАЛЕ!

ТИ, ЗЛОПАМТИЛО! ИМАШ ДОБРО ПАМКЕЊЕ!

МАЛИ КРАЈО СЕ ЈУТИ И БЕОНИ ЈЕР ЗНА ДА ГА ДЕРБИ ЧВРЕТО ДРЖИ У РУКАМА...

ТИ, ВАРАЛИЦО! НИКАД СЕ НИКО ЗА ОВИХ 5000 ГОДИНА НИЈЕ ТАКО ПОЧАШОС ПРЕМА МЕНИ!

ДА, ЈЕР ЗА ТИХ 5.000 ГОДИНА НИСИ НИКАД НАИШАО НА ПАМЕТНОГ ПРОТИВНИКА!

АЈДЕ, АЈДЕ... ИЗРЕЦИ СВОЈЕ ТРИ ХЕЉЕ... ПА МЕ ПУСТИ!

ЕВО ПРВЕ: ОТСА Д ПА ЗА 14 ДАНА БИКЕШ МИ УВЕК ПРИ РУЦИ... ДОК НЕ СМСИЛИМ ОСТАЛЕ ДВЕ!

АЛИ... АКО НЕ МОГУ ДА СЕ ВРАТИМ У СВОЈЕ КРАЈЕВСТВО... КАКО ДА СЕ ЗАШТИТИМ ОД ЈУДИ?

НЕ БРИНИТЕ, ВЕЛИЧАНСТВО... ДОБРО КУ СЕ ЈА СТАРАТИ О ВАМА!

А САД ДА ИСПРИЧАМ КЕТИ О ВЕЛИКОЈ СРЕКНОЈ ПРОМЕНИ У НАШЕМ ЖИВОТУ!

ЗА ТО ВРЕМЕ ДОГОДИЛА СЕ ЈОШ ЈЕДНА ПРОМЕНА НЕ ТАКО ВЕЛИКА. ЛОРД ФИЦПАТРИК ДОЛАЗИ С НОВИМ НАДЗОРНИКОМ КОЈИ ТРЕБА ДА ЗАМЕНИ ДЕРБИЗА...

РЕТКУЛЕН 1 К

НАСТАВИТЕ СЕ

Уилегај се на њса

„Немој пса ударати да би га казнио, ухвати га за врат и протреси“, пише у свом извештају поднетом Ветеринарском друштву Британије Алстер Ворден, који се бави проучавањем животиња. Пси су међу собом утврдили „закон“ — да кривца продумсају држећи га зубима за длаку на врату. Пас то разуме и добро запамти. Ударце брже заборавља. „Само, истиче Ворден, ову казну треба примењивати за озбиљне кривце, јер од честог дрмусања пас ће постати плашљив“

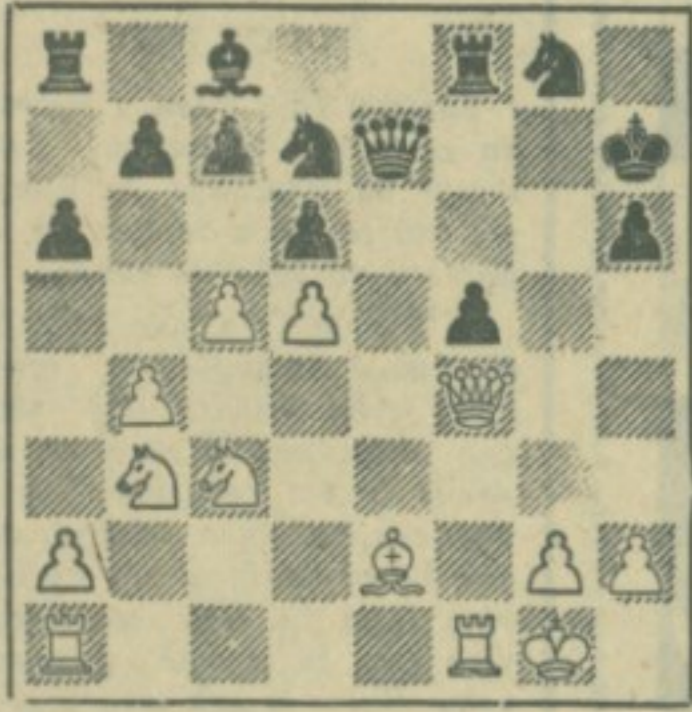
ПОМОЋНИК ЗА СПАСАВАЊЕ ДАВЉЕНИКА

У Аустрији се употребљава једна направа за спасавање дављеника. Пошто је спасавац увек у опасности да га дављеник повуче у дубину са собом он носи лопту од пластичне масе са мрежом околом, довољно велику да одржи и њега и дављеника. Лопта се држи на крају 25 метара дугот конопца и спасавац је прво баца дављенику, па тек онда и сам заплива к њему.

Учимо шах

ХСVI

У двадесетом колу Турнира кандидата за првенство света Таљ је као бели победио Фишера на свој, таљевски начин: жртвујући фигуру.



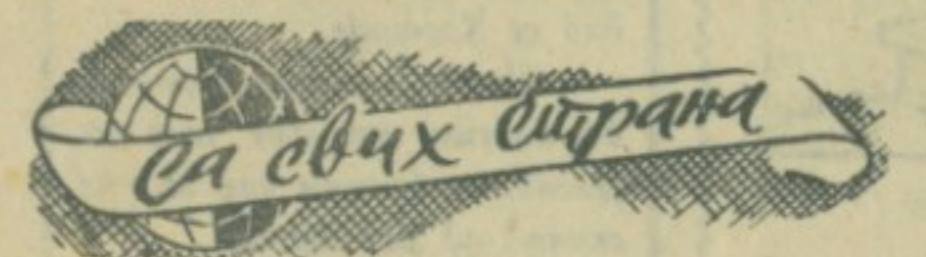
У овој позицији, насталој после двадесетог погеза белог, противници су материјално потпуно једнаки, али Таљ ће сада неодољиво кренути за својим планом. На погезу је Фишер.

1... дц 2. Ле2 — д3 цб, 3. Та1 — е1 Де7 — ф6, 4. Те1 — е6 Дф6:ц3.

Таљ је жртвовао два пешака и скакача, али сад је заузео положаје с којих ће почети да директно журиша на Фишеровог краља.

5. Лд3:ф5+ Тф8:ф5, 6. Дф4:ф5+ Кх7—х8, 7. Тф1—ф3 Дц3—б2, 8. Те6—е8 Сл7—ф6, 9. Дф5:ф6+ Дб2:ф6, 10. Тф3:ф6 Кх8—г7, 11. Тф6—ф8 Сг8—е7, 12. Сб3—а5 х6—х5, 13. х2—х4 Та8—б8, 14. Са5—ц4 б7—б5, 15. Сц4—е5.

Фишер предаје, јер види да му следи или мат или даљи губитак фигура.



ПОСТОЈИ БОЛЕСТ РАШЋЕЊА. — Из једне болнице у Токију отпуштен је необичан болесник стар 23 године по имену Мапузака Јошимуцу. Он је провео у болници две године лечећи се од болести рашћења. Већ кад је дошао на лечење Јошимуцу је имао 2,18 метра. Групи лекара успело је да лечењем хипофизе (жлезде са унутрашњим лучењем) зауставе раст овог младича на висини од 2,31 метар.

И СИЛОС ОД ПЛАСТИЧНЕ МАСЕ. — За чување сточне хране на једној фарми у Пенсилванији начињен је силос од пластичне масе. У пракси овај силос показао је своје добре квалитете. Наиме, сточна храна у силосу често се квари због микроба који оксидира храну. Силос од пластичне масе, међутим, смањује оксидацију од 70 на 3 одсто. Сам ваздух не може ући у силос, док угљенмоноксид који се ствара од хране може лако да изађе.

Овај покретни силос може се употребити више пута а уколико није више потребан склопити. Пластична маса од које је силос направљен отворна је према удару и хемиској корозији. Уколико се пробуши, рупа се може лако затворити.

СВЕ ВЕЋИ НАГИБ ТОРЊА У ПИЗИ. — Да ли ће се криви торњ у Пизи срушити? То је питање које сваке године стиже у писмима са свих страна света италијанском одбору за његово старање. Питања су оправдана, јер се криви торњ у Пизи заиста све више нагиба. Услед тога су и два италијанска професора предложила да се изврши набивање у земљу ове јединствене грађевине у свету, и то помоћу армираног бетона који би се ставио у затворене цеви или кесоне.

НЕ ПУШИТЕ У АУТОМОБИЛУ! — Шведски лекари, испитујући возаче аутомобила одмах после несреће, утврдили су да је и пушење у аутомобилу када су прозори затворени исто толико опасно за шофера као и алкохол. Наиме, довољно је да се у затвореним колима попуши само три цигарете па да дође до тровања човечијег организма угљенмоноксидом. Поред тога и оштрина вида у оваквом простору јако се смањује.

ПРВИ МЛИНОВИ. — Из историје техничких изума се види да се први млин који је ветар покретао, такозвана ветрењача, појавио још 1106 године у једном манастиру у Француској. Забележено је, да је манастиру било наређено да начини млин који ће бити покретан ветром. Овај документ је сачуван. Међутим зна се да су овакви млинови крајем 12 века постојали широм Европе и Блиског Истока у великом броју.

НОВИ ИНСЕКТИЦИД БЕЗОПАСАН ЗА ЧОВЕКА. — На састанку Америчког хемичарског удружења у Бостону приказан је нови инсектицид који не може оштетити организам човека, животиње или биљке, назван Тирицид, а направљен је из живих спора микроорганизама. Др Роберт Фишер назвао је добровољце за његово клиничко проучавање „лионирима“ зато што досад такви експерименти нису вршени. Ови експерименти су дозвољени зато што научни подаци говоре да је предвиђена употреба инсектицида без опасности по човеково здравље“. Тирицид је први микробиолошки инсектицид који је примио признање да је сигуран и безопасан.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

ФАНТАСТИЧНО

Совјетски лекар Владимир Демихов је познат по успешном presaивању читавих делова тела. Сада се он, како је изјавио листу „Дејли хералд“, припрема за једну операцију која нема преседана у хирургији: да једној двадесетогодишњој девојци, која је у саобраћајној несрећи изгубила ногу пресадити туђу ногу. То би био први његов покушај да пресадити део тела на човеку, пошто је на животињама са успехом извео овакве подухвате.

Већ је он познат по својој методи конзервирања плућа и срца и сада се бави мишљу да споји два лица приликом операције. Уколико би човек кога оперише имао слабо срце или плућа, други би могао да му помогне — за време операције привремено би му га дао. То би спасло многе животе.



ТЕЛЕВИЗОР КАО НАГРАДА

Лора Алт из Штутгарта такмичила се у Бечу у дактилографији и осигурала два пута прво место у конкуренцији 229 такмичара и то — у брзини писања за 30 минута и у писању без грешака. Као награду добила је телевизијски апарат.

ВЕРУЈЕ СЕ...

Највећи број комета око Сунца је на тако великој даљини да се не виде са Земље. Све су оне можда формиране у исто време кад и други сателити Сунчевог система и од исте гасовите материје на су доцније могле постати астероиди или чак планете — каже др Бертрам Дон са Вејн универзитета у Детроиту. Верује се да су састављене од мешавине смрзнутих материја, јер чак и кад се сасвим приближе Сунцу и кад испарају гасови нестају под Сунчевом топлоћом оне остају потпуно хладне. Због ове њихове особине се претпоставља да нису претрпеле веће хемиске промене од времена свог формирања из сунчане маглице.



Пас вучјак и лавићи

Да није било пса вучјака прехранити својим млеком. Зах Исиса — два малишана-лава из ваљујући псу-вучјаку који је зоолошког врта у Лиону вероватно би утинула од глади јер мајка није могла да их мају храну.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

да испод капута ухватите вешто рукама Јаксу, претима придржавајте шешир на полако движите руке док их потпуно не опружите изнад главе. Онама који вао гледате учиниће се да их растеге а не да се само капут и шешир подижу.

ОД БРОЈА ДО БРОЈА

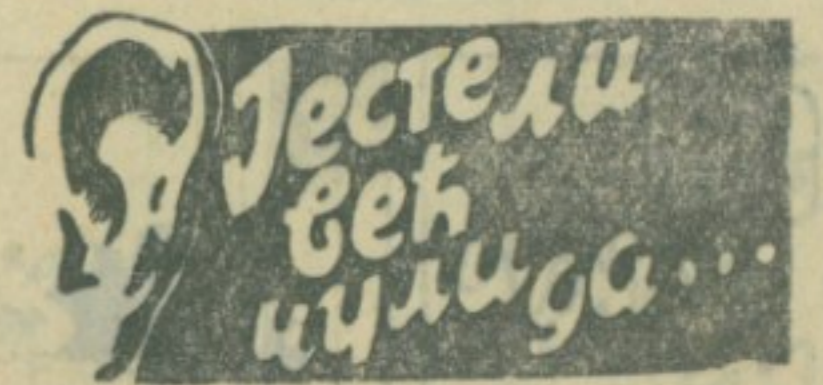


МАЛИ МАФИОНИЧАР

Мало даље од гледалаца у једном углу, пошто им окренете лева отргните капут и ставите на главу шешир. Он-



Овде видите две дрсирание животиње. Тек кад повежете левом сав бројеве редом, видећете ко их је дрсирао.



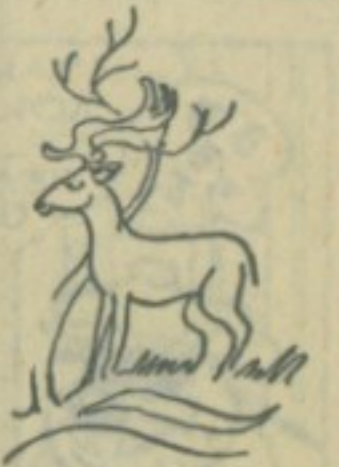
... хокеј на триви веома је стара игра. За игру сасвим сличну њој знали су још



... радиометар, апарат за мерење рендгенског зрачења пронашао је аустријски рендгенолог Гвидо Холдкнехт (1860 — 1931).

... јодлање, нарочита врста народног певања, омиљено је не само у алпским крајевима већ и на Кавказу, у Кини, Сијаму, Анаму, Камбоџи, као и на острвима Јави и Балију.

... птица пишталица слава у лету. Мајмуни најрадије спавају седећи, ирваси на тај начин што се главом ослоне на дрво и за-



стари Персијанци, две хиљаде година пре наше ере. Хокеј на леду настао је у Канади — због чега га зову и канадски хокеј — а у Европу је пренесен око 1890 године.

... прво калдрмисање главне улице у Паризу извршено је 1185 године.

... у Европи се муве разнојавају брзином од 11 до 13 километра годишње, док се у тропским крајевима неке врсте мува разнојавају у 26 генерација.



... кроз све поште на свету у току једног минута прође просечно 500.000 писама.

каче рокове о грану, а морска видра спава на таласима лежећи окрућена као даска.

... одрасли нојени морају да уче своју децу да гутају песак који им је неопходан за варење. Они то постижу на тај начин што своју „децу“ одводе у крај где за јело нема ничег — сем песка.

... северноамерички пустињски пацов гради себи склопиште од бодљикавих листова кактуса и на тај начин се брани од напада свог најопаснијег непријатеља — којота.



Водоравно: 1) енглески ситан новач; 6) наша плаваина; 7) град у Италији; 8) легна замоница; 10) град у СССР; 12) слез; 13) женско име; 15) хемиски знак за алуминијум; 17) полускриврени радијак; 19) мета; 21) ларма; 22) старо женско име; 24) енглеска мера за дужину; 25) град у Финској; 27) град у Канади; 29) атоматопеја лавезла; 30) свежа; 32) река у Сибиру; 34) полуострво код Дубровника; 35) Ромулов брат; 38) град у СССР; 39) наша плаваина; 41) повреда на кожи.

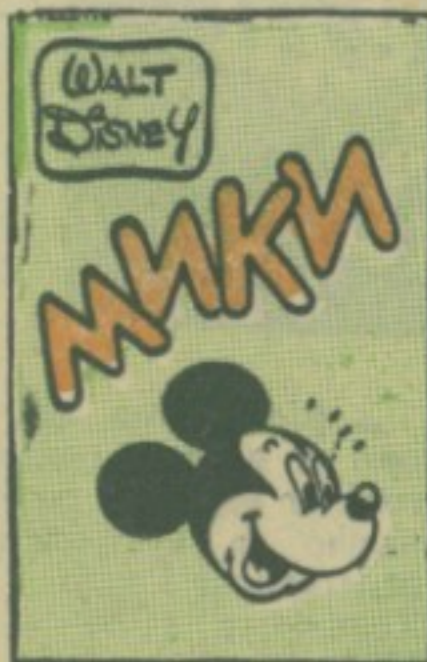
Усправно: 1) корчење; 2) незаславик; 3) свежа; 4) мушко име; 5) предлог; 6) друге; 7) роман Е. Золе; 8) музичка драма; 11) биљке сувих предела Америке; 14) хунски војсковођа; 16) одређивање границе цени; 18) пританиште на Црвеном Мору; 20) крик; 23) француски композитор („Волеро“); 24) наша плаваина; 26) прилог за место; 28) мушко име; 31) каиш од опанке; 33) главни град једне савезне државе; 35) неман; 37) тишина; 40) хемиски знак за галијум.



РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) морс; 6) разред; 7) паун; 8) дар; 10) „Оскар“; 12) во; 13) аков; 15) еп; 17) Емоне; 19) тро; 21) алат; 23) стана; 24) став; 25) вој; 27) пират; 29) да; 30) трап; 32) АП; 34) Ирена; 38) вет; 39) атар; 39) гробар; 41) Ибар.

Усправно: 1) наука; 2) ознаке; 3) гр; 4) дед; 5) Рас; 6) дан; 7) полет; 8) ролет; 11) роман; 14) вола; 16) прсти; 18) шарол; 20) стар; 23) Аларн; 24) опла; 26) Јалар; 28) тараба; 31) Петар; 33) Паг; 35) нар; 37) три; 40) Об.



ЗНА ОН РЕД

Влаја и Гаја били у метњем на се мало задржали Гаја почео да наваљује да пожу- ре, али је Влаја тврдио да не постоји потреба да хитају.

— Видим Гаја, ако сада са оволиким закамљењем сти- немо кући, избиће нас што смо закаснили и што се на време нисмо вратили. Али, ако се још мало задржимо, сви ће се брунути где смо, а ујка Паја ће нас излубити што смо се срећно вратили кући. Знам ја већ шта је ред.

КАД ОН ПЛАЊА

Хорације, Понај и Пера Ждера мезетили у једној ка- фаници. Док је Понај разго- варао са једним познатиком, Пера Ждера је журно брисао нешто у јеловнику.



— Шта радим то? — зачу- дио се Хорације.

— Нимта, вечерас морам ја да платим, на због тога из јеловника брисем све што је скупле од пет банки.

ПИТАЊА ОДОБОРИ

Шта је ехинус?
Шта је Комарча?
Шта је мимикрија?
Шта је сок?

ОДГОВОР:

ЕХИНУС је архитектонски елемент омиљен у класич- ном грчком грађевинарству. Рађен је у облику стилизова-



ног листа повијеног наодре чи ме се симболизује носење те- рета. Главна примена била је на капителу дорског стуба.

КОМАРЧА, лобрата, (*Chry- sorrhinis vivipara*) је морска риба у облику елинсе. Нарасте до 60 сантиметара, сребрнаста је а на хриту загаситозелена. И- ма две златне пруге над сва- ким оком и две црвене пеге над заклонима шкрга. Месо њој је веома укусно.

МИМИКРИЈА је појава ка- да извесне животиње личе по облику, боји и шарима на из- весне предмете, на пример ли- шће, грање, камење и друго је случај и када толико личе на их је стога тешко уочити кад се налазе на њима. Исти на извесне друге животиње да их је на први поглед тешко разликовати, иако са њима не мају никакве друге везе осим те прсте спољне сличности. Неки лентирови личе на осце, те се стога њихови непри- јатељи не усуђују да их на- падну.

СОК је лице чија је дуж- ност била да трага за злочни- ном и злочинцем, односно за извесном ствари која је у ве- зи са злочинством. Дакле, та лица су била нека врста при- ватних детектива који су по- знати у нашем старом праву. Радиле су у потаји да злочни- ци не би дознао ко га је „со- чио“. Награду, која се звала содбина, сок је добијао пре- ма пресуди од кривца.

БАЈКА О ЦАРУ САТАНУ



КУВАРИЦА СЕ ПРИДИГНЕ ОНИМ ДВЕМА КРИ- ШОМ МИГНЕ — ЗНАМ ЈА ВЕЋЕ ЧУДО — ВЕЛИ!



УСРЕД ШУМЕ, ВАШНА ЈЕ ЛИ ЛАДОВИНА ПОДЕБЕЛА ВЕВЕРИЦА ТАМО СЕЛА

ОРАШЧИКЕ ЗЛАТНЕ СЛАДИ ДИЈАМАНТСКО ЈЕ ЗИРО ВАДИ ПА ПО ШУМИ БАЦА С ВУДА? ИМА ЈА ВЕЋЕ ОД ТОГ ЧУДА?



ТО ИСРЕЧЕ ПА ЗАГУТА СВА ОД ЗЛОБЕ ЛУТА ЖУТА...



А КОМАРАЦ, ЈАКА СКОКА ЊУ УВОДЕ УСРЕД ОКА ОКО ЊЕНО ЗАКР- ВАВИ ОНА ВРИСНУ: — „ОГОРОВАХ!“



МОМЦИ, ГОСТИ, СВИ СЕ ТОГ КОМАРЦА ДА УХВАТЕ...

— ДРЖИТЕ ДАЈТЕ, ВИДИ ГАДА! КАКО СМЕ ОН ДА УВАДА?!



НАШ КОМАРАЦ СЕ НАДИГНЕ ИСТОГ ДАНА КУЊИ СТИГНЕ!